

Eevaleena Heikkilä

”Onnistuminen huomataan!”

Positiivinen pedagogiikka 3–6-vuotiaiden lasten päivähoidossa

Opinnäytetyö

Syksy 2014

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK) -tutkinto-ohjelma

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK) – tutkinto-ohjelma

Tekijä: Eevaleena Heikkilä

Työn nimi: ”Onnistuminen huomataan!” Positiivinen pedagogiikka 3–6-vuotiaiden lasten päivähoidossa

Ohjaaja: Kerttu Veikkola

Vuosi: 2014

Sivumäärä: 58

Liitteiden lukumäärä: 1

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä positiivinen pedagogiikka on ja mitä sen avulla tavoitellaan. Tavoitteena oli myös selvittää, miten positiivista pedagogiikkaa toteutetaan päiväkodin arjessa ja millaisia haasteita sen toteuttamiselle on.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa avasin keskeisiä käsitteitä, kuten lapsen kehitysvaiheet, lasten osallisuus, toimijuus, ja pystyvyys. Avasin myös positiivisen pedagogiikan määritelmän ja sen tavoitteet. Opinnäytetyössä käsitellään myös dokumentointia positiivisen pedagogiikan menetelmänä.

Käytin tutkimusmenetelmänä laadullista tutkimusta. Keräsin tutkimusaineistoni haastattelemalla seitsemää päiväkodin työntekijää sähköpostitse. Haastateltavat olivat käyttäneet positiivista pedagogiikkaa omassa työssään.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että tutkimukseen osallistuneiden toimintatavat perustuivat pitkälti lasten kannustamiseen ja myönteiseen vuorovaikutukseen. Tutkimustulosten mukaan kaikessa toiminnassa pyritään nostamaan esiin lasten vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet. Tutkimustulokset osoittivat positiivisen pedagogiikan tavoitteena olevan lapsen itsetunnon vahvistaminen sekä omien vahvuuksien ja kykyjen tunnistaminen.

Avainsanat: lasten kehitys, hyvinvointi, vuorovaikutus, osallisuus, toimijuus.

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Services

Author: Eevaleena Heikkilä

Title of thesis: "Success noticed!" Positive pedagogy in 3-6 year old children's daycare

Supervisor: Kerttu Veikkola

Year: 2014 Number of pages: 58 Number of appendices: 1

The purpose of this thesis was to find out what positive pedagogy is and what can be achieved through it. The aim was also to clarify how it is realized in everyday life in a daycare center and what kind of challenges there are to implement it.

In the theory part of this thesis, the concepts of the field are explained, such as the phase of development and children's participation, agency and self-efficacy. I also explained the definition of the positive pedagogy and its aims. This thesis also deals with the documentation as a method of positive pedagogy.

The research part was carried out as a qualitative research. I collected the research material by interviewing seven workers in daycare center by e-mail. The interviewees had used positive pedagogy in their own work.

The research results showed that interviewees' course of action is founded on encouragement and positive interaction. It was revealed that each action foregrounds children's strengths and interests. The research results prove that the aim of positive pedagogy is to strengthen children's self-esteem and to recognize their own strengths and skills.

Keywords: child development, well-being, interaction, participation, agency.

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	8
2.1 Opinnäytetyön taustaa	8
2.2 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	9
2.3 Opinnäytetyön kulku	10
2.4 Laadullinen tutkimus ja teemahaastattelu	10
2.5 Aineiston analysointi	12
2.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	13
3 LAPSEN KASVUN JA KEHITYKSEN TUKEMINEN	15
3.1 Motorinen kehitys.....	15
3.2 Kognitiivinen kehitys	16
3.3 Psykososiaalinen kehitys	17
3.4 Hyvinvoiva ja tasapainoinen lapsuus	18
4 POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA.....	20
4.1 Sosiokulttuurinen oppimiskäsitys	20
4.2 Positiivisen pedagogiikan määrittely	21
5 POSITIIVISEN PEDAGOGIIKAN TAVOITTEET	23
5.1 Yhteisöllinen, myönteinen toimintakulttuuri	24
5.2 Lapsen toimijuus ja osallisuus.....	26
5.3 Myönteiset tunteet.....	28
5.4 Lapsen vahvuuksien tunnistaminen	31
5.5 Kasvatuskumppanuus.....	34
6 POSITIIVISEN PEDAGOGIIKAN TOTEUTTAMINEN	36
6.1 Positiivisen pedagogiikan menetelmät	36
6.2 Positiivisen pedagogiikan toteuttaminen käytännössä	38
6.3 Positiivisen pedagogiikan toteuttamisen haasteet.....	44
7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	47

8 POHDINTA.....	50
LÄHTEET.....	53
LIITTEET	58

1 JOHDANTO

Nykyistä päivähoitolakia ollaan uudistamassa varhaiskasvatusta koskevaksi laiksi. Varhaiskasvatuksen lainsäädännön lähtökohtana on lapsen etu. Lapsilla on oikeus osallistua laadukkaaseen varhaiskasvatukseen, jossa tärkeitä laadun elementtejä ovat muun muassa osallisuus, lapsen kokemaa iloa ja lapsen kasvun, kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edistäminen. Kansainvälisesti varhaiskasvatuksen merkitys korostuu lasten syrjäytymistä ehkäisevänä ja eriarvoisuutta tasoittavana toimintana ja palveluna. (Alila, Eskelinen, Estola, Kahitluoto, Kinos, Pekuri, Polvinen, Laaksonen & Lamberg 2014, 54-57.)

Tukeakseen lapsen kasvua ja hyvinvointia, kasvatusalalla ammattilaisten pitää kiinnittää huomiota päiväkodin toimintatapoihin ja ilmapiiriin. Positiivinen pedagogiikka on suuntaus, jonka lähtökohtana ovat asiat, jotka kannattelevat lapsia, tekevät oppimisesta mielekäästä ja saavat lapset tuntemaan oppimisen iloa. Positiivisen pedagogiikan perusajatus on myös lasten toimijuuden ja sinnikkyuden kehittäminen osana hyvinvointia edistävää työtä. Positiivisen pedagogiikan tavoitteena on edistää elämänhallintataitoja sekä tasa-arvoisen ja hyvinvoivan oppimisympäristön muodostumista. Positiivisten tunteiden ja kokemusten korostamisen uskotaan vaikuttavan myös kiusaamisen ehkäisyyn sekä kehittävän syrjäytymistä ehkäiseviä toimintamalleja. (Uusitalo-Malmivaara 2014, 225.)

Halusin tutkia päiväkodin henkilökunnan kokemuksia positiivisen pedagogiikan toteuttamisesta, sillä heidän asemansa tärkeydestä on saatu merkittäviä tutkimustuloksia. Tästä syystä halusin saada oman ammattitaitoni kehittämiseen lisää tietoutta. Vanhempien roolia lasten hyvinvoinnin tukemisessa on osattu korostaa, mutta lasten kanssa työskentelevienkin asema hyvinvoinnin tukemisessa on entistä tärkeämmässä roolissa. Esimerkiksi opettajilla ja päiväkodin henkilökunnalla on mahdollisuus vaikuttaa lasten hyvinvointiin luomalla ilmapiirin, jossa positiivinen vuorovaikutus ja osallisuus on helppoa ja mielekäästä. Lasten itsevarmuuden, sinnikkyuden ja toimeliaisuuden tukeminen on tärkeässä

roolissa. Kannustavan vuorovaikutuksen luominen ja keskusteleminen lasten kanssa ei kuitenkaan aina ole helppoa, vaan aikuiselta vaaditaan herkkyyttä, ammattitaitoa ja reflektointikykyä. (Kumpulainen ym. 2014, 212, 223.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä positiivinen pedagogiikka on ja mitä sen avulla tavoitellaan. Tavoitteena oli myös selvittää, miten positiivista pedagogiikkaa toteutetaan päiväkodin arjessa ja millaisia haasteita sen toteuttamiselle on. Keräsin aineistoni haastattelemalla seitsemää päiväkodin työntekijää, jotka työssään toteuttavat positiivista pedagogiikkaa.

Halusin tutkia aihetta, sillä positiivisen pedagogiikan toteuttamisesta päiväkodin arjessa on toistaiseksi hyvin vähän tutkimustietoa. Uskon, että positiivisella lähestymistavalla saadaan aikaan iloisia ja miellyttäviä oppimiskokemuksia sekä luodaan myönteinen työskentelyilmapiiri. Myönteisessä ilmapiirissä sekä lasten että aikuisten on ilo olla.

Työn alussa kerron tutkimuksen toteutuksesta, jonka jälkeen käyn läpi kirjallisuudesta nousevan tietoperustan lapsen kasvun ja kehityksen tukemisesta. Luvuissa 4, 5 ja 6 esittelen tutkimustulokset positiiviseen pedagogiikkaan liittyvän kirjallisuuden ja haastatteluvastausten avulla.

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kerron opinnäytetyöni taustasta. Esittelen myös opinnäytetyöni tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Avaan tutkimukseni toteutuksen vaiheita, laadullisen tutkimuksen erityispiirteitä sekä aineiston analysointia. Lopuksi pohdin tutkimukseni eettisyyttä ja luotettavuutta.

2.1 Opinnäytetyön taustaa

Lasten hyvinvointiin ja myönteiseen kasvatukseen liittyen on tehty useita tutkimuksia ja niistä on kirjoitettu paljon. Myös positiivisen pedagogiikan osa-alueita on tutkittu jo aiemmin (positiiviset tunnekokemukset, itsetunto, pystyvyys, sinnikkyys, toimijuus, osallisuus ja yhteisöllisyys). Myös vahvuuksien ja positiivisuuden korostamisesta on tehty tutkimuksia, mutta positiivisen pedagogiikan käyttämistä päiväkodin toimintaperiaattena on tutkittu vain vähän.

Työtä tehdessäni julkaistiin teos *Positiivisen psykologian voima*, jossa kirjoitetaan läheisesti tutkimukseeni liittyvistä teemoista. Positiivinen psykologia on tieteenala, joka tutkii ajattelua ja käyttäytymistä. Ideana on löytää jokaisesta ihmisestä vahvuuksia ja voimavaroja, joiden avulla voidaan edistää sekä omaa että muiden hyvinvointia. Positiivinen psykologia tutkii esimerkiksi onnellisuutta, vahvuuksia, hyveitä ja voimavaroja. Yksilön myönteisiin tunteisiin, ominaisuuksiin ja toimintatapoihin kiinnitetään erityistä huomiota. (Uusitalo-Malmivaara 2014, 18-20)

Kumpulainen, Lipponen, Hilppö ja Mikkola (2014, 211-212) ovat tutkineet positiivisten kokemusten käsittelyn vaikutuksia ja kirjoittavat tuloksista artikkelissaan ”Building on the Positive in Children’s lives: a co-participatory study on the social construction of children’s sense of agency”. He perustelevat tutkimuksensa tarpeellisuutta nykypäivän vaikeilla ja muuttuvilla ympäristöillä ja olosuhteilla. Muutokset vaikuttavat suoraan lasten tuntemuksiin ja kokemuksiin

omasta toimijuudestaan ja hyvinvoinnistaan. Yhä useampi lapsi ja nuori on vaarassa jäädä tasapainoisen ja tyydyttävän lapsuuden ulkopuolelle. Tähän mennessä tutkimuskentällä on keskitytty enimmäkseen riskitekijöiden kartoittamiseen ja niihin asioihin, jotka estävät positiivisia ja myönteisiä kokemuksia.

Positiivinen pedagogiikka on saanut vaikutteita positiivisesta psykologiasta. Positiivinen psykologia on kiinnostunut yksilön myönteisistä tunnetiloista, ominaisuuksista ja voimavaroista. Näitä tutkittaessa on keskitytty erityisesti niihin olosuhteisiin ja prosesseihin, jotka edesauttavat ihmisten ja ryhmien toimintaa. Positiivinen pedagogiikka haluaa korostaa niin yksilöllistä kuin yhteisöllistä merkityksenantoa. (Uusitalo-Malmivaara 2014, 225.) Uskoisin, että positiivisen pedagogiikan avulla positiivisen psykologian tutkimustulokset voidaan siirtää hyvinvointia ja oppimista tukeviin yhteisöihin ja instituutioihin, kuten päiväkoteihin ja kouluihin.

2.2 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä positiivinen pedagogiikka on ja mitä sen avulla tavoitellaan. Tavoitteena oli myös selvittää, miten positiivista pedagogiikkaa toteutetaan päiväkodin arjessa ja millaisia haasteita sen toteuttamiselle on. Positiivinen pedagogiikka on uusi toimintatapa, jonka sisällöstä on melko paljon tietoa ja kokemusta, mutta kokonaisvaltaisesti kyseisen pedagogiikan toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa ei ole.

Tutkimuskysymyksiksi muotoutui:

1. Mitä tarkoittaa positiivinen pedagogiikka?
2. Mitä positiivisen pedagogiikan avulla tavoitellaan?
3. Millaisilla toimintatavoilla positiivista pedagogiikkaa toteutetaan päiväkodissa?
4. Millaisia haasteita positiivisen pedagogiikan toteuttamiselle on?

2.3 Opinnäytetyön kulku

Päätin tehdä tutkimuksen päiväkodissa, jossa positiivista pedagogiikkaa oltiin jo toteuttamassa. Päiväkoti sijaitsee Uudenmaan alueella. Otin yhteyttä päiväkodin johtajaan ja kerroin tutkimukseni aiheesta ja tutkimustavasta. Hänen mielestään aiheeni oli ajankohtainen ja toteutuskelpoinen.

Pohdin sopivia aineistonkeruumenetelmiä ja päädyin teemahaastatteluiden järjestämiseen. Seuraavaksi kerroin seitsemälle päiväkodin työntekijälle opinnäytetyöni aiheesta. Heistä neljä oli lastenhoitajaa ja kolme lastentarhanopettajaa. He toimivat leikki-ikäisten, 3–6-vuotiaiden lasten ryhmissä. Kaikki lupautuivat haastateltaviksi. Toimitin heille etukäteen kopion haastattelurungosta, jotta he pystyivät valmistautumaan ja miettimään vastauksiaan etukäteen.

Ensin suunnitelmani oli pitää haastattelut kasvotusten jokaisen haastateltavan kanssa. Vaihdoin kuitenkin kasvokkaiset haastattelut sähköpostihaastatteluun, sillä hektisen päiväkotiarjen keskellä sopivan haastatteluajan löytäminen oli erittäin hankalaa. Lähetin haastattelukysymykset (Liite 1) haastateltaville sähköpostilla, joihin he vastasivat kahden viikon kuluessa. Toteutin haastattelut lokamarraskuussa 2014.

2.4 Laadullinen tutkimus ja teemahaastattelu

Toteutin tutkimukseni laadullisena tutkimuksena. Laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan menetelmää, jonka tavoitteena on todellisen elämän kuvaaminen. Aineiston keruussa pyritään pääsemään lähelle tutkittavaa kohdetta ja pyritään saamaan esiin heidän näkemyksiänsä tutkittavana olevasta ilmiöstä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa korostuu aiheen tai ilmiön kokonaisvaltainen tutkiminen. Todellisuus nähdään moninaisena, jossa tapahtumat muovaavat samanaikaisesti toinen toisiaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 152.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija valitsee usein ihmisen tiedon keruun välineeksi. Tyypillisesti tutkija käyttää harkintaa kohdetta valitessaan

satunnaisotannan sijaan toisin kuin määrällisessä tutkimuksessa. Kohteen valinta auttaa perehtymään tutkittavaan ilmiöön mielekkäästi ja syvällisesti. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kokonaisvaltaiseen tiedonhankintaan, jossa aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Laadullisessa tutkimuksessa luotetaan omiin havaintoihin ja keskusteluihin tutkittavien kanssa. Laadullisen tutkimuksen tyypillisiä aineistonkeruumenetelmiä ovat haastattelu ja havainnointi sekä muut arjessa syntyneet materiaalit, kuten esimerkiksi päiväkirjat ja dokumentit. Näiden metodien avulla tutkittavien näkökulmat ja ääni pääsevät esille. (Hirsjärvi ym. 2001, 152-155; Kiviniemi 2001, 68.)

Tutustuin erilaisiin aineistonkeruumenetelmiin opinnäytetyöni toteutusta suunnitellessani. Laadullisen tutkimuksen tyypillisiä aineistonkeruumenetelmiä ovat esimerkiksi haastattelu, havainnointi, kyselylomakkeet, elämäkerrat, kirjeet ja päiväkirjat (ks. Hirsjärvi ym. 2001). Valitsin tiedonkeruumenetelmäksi haastattelun, sillä haastattelu nähdään ainutlaatuisena tiedonkeruumenetelmänä, jossa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa (Hirsjärvi ym. 2001, 191). Halusin saada päiväkodin työntekijöiden äänen kuuluviin ja kuulla heidän omakohtaisia kokemuksiaan positiivisesta pedagogiikasta. Rajasin tutkimusjoukkoni koskemaan niitä työntekijöitä, jotka olivat käyttäneet positiivista pedagogiikkaa päiväkodin toimintaperiaatteena saadakseni mahdollisimman paljon tietoa tutkimukseeni liittyen.

Toteutin haastattelun teemahaastatteluna, jolle on tyypillistä aihepiirien ja teemojen rajaaminen etukäteen. Kysymysten muotoa ja järjestystä voi kuitenkin vaihdella haastattelujen edetessä. (Hirsjärvi ym. 2001, 195.) Haastatteluni (Liite 1) teemoiksi nousivat positiivisen pedagogiikan määrittely, positiivisen pedagogiikan tavoitteet, positiivisen pedagogiikan toteuttaminen käytännössä sekä haasteet positiivisen pedagogiikan toteuttamiselle. Teemat syntyivät tutkimuksen tavoitteiden pohjalta, jotka olin määrittellyt tutkimusta suunnitellessani kirjallisuudesta esiin tulleiden aihekokonaisuuksien perusteella ja omien mielenkiinnonkohteideni innoittamana.

Teemahaastattelustani muotoutui strukturoitu haastattelu, koska toteutin haastatteluni sähköpostihaastatteluna. Toisin kuin puolistrukturoidussa

haastattelussa strukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat esitetty tarkasti eikä niitä muokata haastattelun edetessä (Hirsjärvi & Hurme 1982, 28-38).

Sähköpostihaastattelun keskeisiä piirteitä ovat tekstipohjaisuus ja osallistujien välinen fyysinen etäisyys. Sähköpostihaastattelun haasteena on haastateltavana olevan henkilön eleiden ja ilmeiden puuttuminen. Sähköpostihaastattelussa voi lähettää yhden tai useamman kysymyksen kerrallaan. Vastausten saaminen voi olla nopeaa tai niiden saaminen voi kestää useita päiviä. Haastattelu päättyy, kun tutkimuksen kannalta keskeiset asiat on käsitelty. (Tiittula, Rastas & Ruusuvuori 2005, 265-267.) Huomasin sähköpostihaastatteluun vastaamisen olevan useimmiten melko harvasanaista ja tiivistettyä. Uskoisin, että kasvokkaisilla haastatteluilla olisin saanut laajemman tutkimusaineiston. En kuitenkaan pyytänyt haastattelemiltani henkilöiltä täydennystä vastauksiinsa. Lisäksi huomasin vastauksia lukiessani, että joitakin tilanteita on vaikea pukea sanoiksi.

2.5 Aineiston analysointi

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija tarkastelee aineistoa monipuolisesti ja yksityiskohtaisesti. Kaikkia tapauksia käsitellään ainutlaatuisina. Keskeistä on löytää odottamattomia seikkoja ja ideoita, joihin perustuen tehdään tutkimuksellisia ratkaisuja. Samanaikaisesti on tärkeää kuitenkin rajata aineistoista löytyneitä ideoita ja materiaalia eheän ja selkeästi rajatun kokonaisuuden luomiseksi. Laadulliselle tutkimukselle onkin tyypillistä tutkimussuunnitelman muotoutuminen tutkimuksen edetessä. (Kiviniemi 2001, 71.)

Käytin tutkimukseni analysoinnissa sisällönanalyysia. Sisällönanalyysissä aineistoa tutkitaan etsien niin yhtäläisyyksiä kuin erojakin. Aineisto jaetaan ensin pieniin osiin tukien ja eritellen niitä ensin yksitellen. Pirstoutunut aineisto käsitteellistetään ja siitä luodaan lopuksi yhtenäinen kokonaisuus. Tekstipohjaisesta aineistosta pyritään saamaan tiivistetty kuvaus, joka yhdistetään laajempaan kontekstiin ja aikaisempiin tutkimustuloksiin. (Saarinen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Teemoittelu on yksi laadullisen aineiston analysointitavoista. Siinä keskeiset aiheet eli teemat löytyvät tutkimusaineistosta. Litteroidun aineiston käsittely alkaa toistuvien aiheiden tunnistamisella. Teemat voivat muodostua myös haastattelukysymysten perusteella. Teemojen löytymisen jälkeen aineistokatkelmat jaotellaan oikeiden otsikoiden alle. (Aronson 1994; Saarinen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Haastatteluvastaukset olivat valmiiksi sähköisessä muodossa, joten pystyin tulostamaan ne suoraan paperille. Tulostettuani haastatteluvastaukset luin ne useaan kertaan ensin läpi. Lukiessani alleviivasin ja ympyröin tärkeiksi kokemiani aiheita ja kommentteja. Merkitsin teemoja myös eri värein. Lopulta tutkimukseni teemat syntyivät pääosin haastattelukysymysten (Liite 1) ja kirjallisuudesta nousseiden teemojen ja osa-alueiden mukaan. Yhdistin haastatteluvastauksista nousseet teemat kirjallisuudesta esiintulleisiin aihekokonaisuuksiin.

2.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkijan arvot ja intressit vaikuttavat aineiston keruuseen ja kerääntyvän aineiston luonteeseen. Hirsjärvi ym. (2001, 152) korostaa arvojen muovaavan sitä, mitä ja miten pyrimme ymmärtämään tutkimiamme ilmiöitä. Tutkimuksen edetessä tutkija joutuu tekemään monta valintaa alkaen aiheen valinnasta aina tutkimustulosten käyttöön. Tutkimuseettiset kysymykset liittyvätkin juuri tiedonhankintaan ja tutkittavien suojaan sekä tutkimustulosten soveltamiseen. Omaa tutkimusta tehdessä apua saa oman alan kirjallisuudesta. (Saarinen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002, 3).

Mielestäni päiväkodin työntekijöiden haastattelemisen positiiviseen pedagogiikkaan liittyen ei ole eettisesti arka aihe. Tutkimuksessa ei käsitellä tietoja yksittäisistä lapsista eikä haastateltavienkaan henkilöllisyys tule ilmi. Sain tutkimusluvan päiväkodin johtajalta tutkimukseni toteuttamiseen. Jokainen haastateltava on antanut suostumuksensa tutkimukseen osallistumisesta ja on vapaaehtoisesti mukana tutkimuksessa. Tiedotan tutkimustuloksista päiväkodin

johtajalle sekä kaikille tutkimukseen osallistuneille. Tutkimuksen eettisyyden varmistamiseksi pyrin myös löytämään luotettavia ja ajankohtaisia lähteitä teoreettiseen viitekehykseeni sekä merkitsemään ne tarkoilla ja todenmukaisilla lähdemerkinnöillä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tarkastellessa tulisi huomioida tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetillä tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä, eli sitä miten hyvin tutkimus vastaa tutkimuskysymyksiin. Reliabiliteetti kuvaa tutkimuksen luotettavuutta, eli miten hyvin tutkimus on toistettavissa ja miten tarkasti se on tehty. (Hirsjärvi ym. 2001, 213-215.) Mielestäni sain haastateltavilta kysymyksiini hyviä ja kokemusperäisiä vastauksia. Niiden avulla pyrin vastaamaan omiin tutkimuskysymyksiini mahdollisimman luotettavasti ja kattavasti.

Laadullinen aineisto välittyy tutkijan tarkasteluperspektiivien ja tulkintojen kautta, eikä siis kuvaa sellaisenaan todellisuutta. Objektiivisuutta on mahdotonta saavuttaa, sillä tutkija ja tutkimusaineiston mukanaan tuoma tieto kietoutuvat toisiinsa. Pitää siis huomioida, että laadullisen tutkimuksen tulokset ovat sidottuja aikaan ja paikkaan. (Hirsjärvi ym. 2001, 152; Kiviniemi 2001, 71-72.) Haastattelin päiväkodin työntekijöitä, jotka kertoivat omia mielipiteitään ja kokemuksiaan. Jokaisen vastaukset refleктоituivat heidän omista kokemuksistaan, persoonastaan ja työtehtävästään. Näin ollen koen tutkimukseni olevan luotettava ja aikaan ja paikkaan sidottu, mutta tuottaisi todennäköisesti eri vastauksia eri henkilöitä haastateltaessa.

3 LAPSEN KASVUN JA KEHITYKSEN TUKEMINEN

Lapsen kehitys on jatkuvaa ja itseään täydentävää. Lapsi harjaannuttaa motorisia, kognitiivisia ja psykososiaalisia taitojaan leikin kautta. Leikki on lapselle hauskaa, haastavaa ja palkitsevaa. 3–6-vuotiaista lapsista puhuttaessa puhutaankin useimmiten leikki-ikäisistä. (Anttila, Eronen, Kallio, Kanninen, Kauppinen, Paavilainen & Salo 2006, 68.) Jotta lapsen kasvua ja kehitystä pystytään tukemaan, on tärkeä tietää, mistä lasten kehitys koostuu. Tämän luvun tarkoituksena on avata keskeisiä vaiheita lapsen motorisessa, kognitiivisessa ja psykososiaalisessa kehityksessä. Tässä luvussa keskitytään myös asioihin ja toimintatapoihin, joilla voidaan tukea hyvinvoivaa ja tasapainoista lapsuutta.

3.1 Motorinen kehitys

Lapsen motorinen kehitys etenee vaiheittain ja taidot rakentuvat toistensa päälle. Motorisen kehityksen lähtökohtana on oma keho ja sen kautta koetut aistimukset. Aistimukset liittyvät liikkeisiin ja tasapainoon, lihas- ja jänneaistimuksiin sekä tuntoaistimuksiin. Motorinen kehitys alkaa karkeamotorisilla taidoilla ja etenee hienomotoriikkaa vaativiin taitoihin. (Aaltonen, Lehtinen, Leppänen, Peltonen, Tarvo, Tuunainen & Viherä-Toivonen 2008, 27.)

Leikki-ikäinen suoriutuu tehtävistään yhä itsenäisemmin eikä tarvitse päivittäisissä toimissaan yhtä paljoa aikuisen apua kuin aikaisemmin. Lapsen kuva itsestään itsenäisenä toimijana kehittyy. (Anttila ym. 2006, 72.) Motoriset taidot harjaantuvat aivojen kehittymisen myötä ja harjoittelemalla erilaisia taitoja. Leikki-ikäisen lasten motoristen taitojen kehittyminen on usein hyvin yksilöllistä, vaikka tiettyjä karkeita ikäkausia voidaankin määrittää. Mahdollistamalla lapsen luontaiset leikit ja liikkumisen aikuinen voi tukea motorista kehitystä. Perustaitojen, kuten kiipeilyn, juoksemisen ja tasapainoilun harjoittelu tulisi olla luontevaa ja arkipäiväistä. (Aarnio, Autio & Hiltunen 2012, 56-57.)

Leikki- ja kouluiässä lapsen mielikuva omasta kehostaan vaikuttaa psyyken kehitykseen. Motoristen taitojen kehittyminen vaikuttaa erityisesti oman kehonkuvan muodostamiseen. Oman kehon hallinnan ja taitavuuden kautta lapsi arvioi itseään, mikä vaikuttaa osaltaan itsetunnon kehittymiseen. (Saarniaho 2005.)

3.2 Kognitiivinen kehitys

Kognitiiviset eli tiedolliset toiminnot liittyvät läheisesti oppimiseen. Lapsi oppii havainnoimalla, tarkkailemalla, jäljittelemällä ja toistamalla ympäristöään. Näiden tietojen vastaanottamisessa, käsittelyssä ja varastoimisessa tarvitaan kognitiivisia prosesseja. Tiedon käsittelyyn liittyy ajattelu ja kieli, kun taas varastointiin kuuluu oppiminen ja muisti. (Aaltonen ym. 2008, 13-14.)

Kognitiivisen kehitysteorian luonut psykologi Jean Piaget (1896-1980) muotoili teorian lapsen ajattelun vaiheista. Hänen teoriansa perustuu ajatukseen sisäisten mallien eli skeemojen muodostumisesta kokemusten perusteella. Piaget jaotteli ajattelun kehittyvän assimilaation ja akkomodaation avulla. Assimilaatio tarkoittaa uusien asioiden sulauttamista vanhoihin asioihin. Akkomodaatio puolestaan tarkoittaa vanhojen tietojen muokkaamista. Akkomodaatio on haastavampaa kuin assimilaatio, mutta se on älyllisen kehityksen edellytys. (Aarnio ym 2012, 60.)

Piaget myös nimesi lapsen ajattelun kehittymisen vaiheet neljään osaan. Jokaisen vaiheen ajatellaan olevan pohja ja edellytys seuraavalle vaiheelle. 0–2-vuotias lapsi kuuluu sensomotoriseen vaiheeseen. Tällöin lapsi alkaa hahmottamaan syy- ja seuraussuhteita. Hän myös alkaa luokittelemaan kokemuksia ja toimintaa sekä hahmottaa paikan. Esioperationaalaisessa vaiheessa, eli noin 2–7-vuoden iässä lapsi ei vielä osaa erottaa ajattelua ja tekoja toisistaan. Hänen ajatteluaan hallitsee usein itsekeskeisyys ja animismi. Lapsi saattaa kuvitella elottomien asioiden olevan elollisia. Esioperationaalinen vaihe voidaan jakaa kahteen osaan: esikäsitteelliseen vaiheeseen ja intuitiiviseen vaiheeseen. Intuitiivisessa vaiheessa (4–7-vuotiaana) lapsi alkaa ymmärtää erilaisia aikasuhteita. Konkreettisten operaatioiden vaihe alkaa noin kuusi vuotiaana ja jatkuu noin 12-vuotiaaksi saakka. Tällöin itsekeskeisyys vähenee ja ajattelusta tulee loogisempaa. Lapsen

on myös helpompi omaksua normeja ja moraalisia sääntöjä. Formaalistien operaatioiden vaiheessa (12–16-vuotiaana) abstrakti ajattelu ja empatiataito harjaantuu. Myös mielikuvitus laajenee ja kiinnostus elämän filosofisiin kysymyksiin herää. (Saarniaho 2005; Anttila ym. 2006, 78-79.)

3.3 Psykososiaalinen kehitys

Lapsi elää, kasvaa ja kehittyy vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Erilaiset tilanteet arjessa ja toisten ihmisten suhtautuminen ohjaavat lasta sosiaalisten taitojen kehittymisessä. Myös leikki on lasten vuorovaikutustaitojen harjoittelun kannalta erittäin tärkeää. Leikkiessä opitaan muun muassa vastavuoroisuutta, harjoitellaan kompromissien tekoa, ratkaistaan ongelmia, tutustutaan ympäristöön, opitaan uutta ja jaetaan opittuja asioita toisille. Leikkiessä myös tunnetaidot kehittyvät. (Aaltonen ym. 2008, 38.)

Leikki-ikäinen lapsi kasvaa raivokohtauksisesta egosentrisyydestä kohti toisia huomioivaan itsesääteilyyn. Leikkien vertaisryhmänsä kanssa lapsi kehittää minäkäsitystään, tunnetaitoja ja mielikuvitusta eri rooleissa ollessaan. Sakasalainen kehityspsykologi ja psykoanalyttikko Erik H. Erikson (1902-1994) loi teorian ihmisen psykososiaalisesta kehityksestä. Hänen teorianensa perustuu ihmisen elinkaaren aikana kohtaamiin psykososiaalisiin kehityskriiseihin ja niiden ratkaisemiseen. Varhaisen leikki-ikäisen kriisissä lapsi haluaa kokeilla rajojaan, mikä näkyy uhmakkuutena. Näiden tilanteiden kohtaaminen ja niistä selviäminen aiheuttaa lapselle joko itsenäisyyden tunteita tai epäonnistuneensa epäilyn ja häpeän tunteita. Myöhäisessä leikki-ikäisessä lapselle tulisi antaa mahdollisuuksia tutkia itseään ja ympäristöään turvallisesti. Onnistuneen oma-aloitteisuuden tukeminen voi Eriksonin mukaan saada aikaan toimeliaisuutta, kun taas epäonnistuneella kehityskriisin käsittelyllä lapsi saattaa kokea syyllisyyttä. (Aaltonen ym. 2008, 142-143; Aarnio ym. 2012, 68-69.)

3.4 Hyvinvoiva ja tasapainoinen lapsuus

Lasten hyvinvointia voi tarkastella monelta eri osa-alueelta. Unicefin tekemässä tutkimuksessa lasten hyvinvointi on jaettu viiteen eri kategoriaan: terveys, koulutus, riskikäyttäytyminen, elinympäristö ja materiaallinen hyvinvointi. Suomalaiset lapset sijoittuivat hyvin materiaaliseen hyvinvointiin, terveyteen ja koulutukseen liittyvissä mittauksissa. (Unicef Office of Research, 2013.) Myös YK:n Lapsen oikeuksien julistuksessa korostetaan lasten hyvinvoinnin tukemista monella eri osa-alueella, taustoihin katsomatta (YK 1959).

Lapsen hyvinvoinnin tukeminen tarkoittaa sellaisten ympäristöjen luomista, jossa lapsi saa oppia ja kehittyä turvallisessa ja häntä tukevassa ilmapiirissä. Lapselle pyritään turvaamaan mahdollisimman hyvä alku elämälle, jossa hän saa kehittää yksilöllisiä kykyjään. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 27.) Layard ja Dunn (2009) korostavat lapsuuteen kuuluvan etenkin rakkautta ja kunnioitusta. Olemalla rakastettuja ja oppimalla rakastamaan lapset ymmärtävät paremmin yhteisen hyvän tavoittelun, ja oppivat arvostamaan ei-materiaalisia asioita. Saamalla kunnioitusta aikuisilta lapset oppivat myös itse kunnioittamaan toisia ihmisiä.

Tasapainoista ja hyvinvointia edistävää kehitystä voi tukea mahdollistamalla lapsen osallisuuden ja oikeudet. Lapsen tulisi kokea, että hänet hyväksytään omana itsenään, hänellä on oikeus omiin tunteisiin ja kokemusten ilmaisuun, häntä rakastetaan ja hänen oikeuksiaan kunnioitetaan. Hyvinvoinnin edistämiseksi lapselle luodaan mahdollisuuksia sekä kehittää että harjoitella omia taitojaan ja valmiuksiaan. Elinikäinen oppiminen, oppimisen ilo ja oppimaan oppiminen tulisivat myös olla osa lapsuutta. Sosiaalinen vuorovaikutus ja yhdessä oppiminen toisten lasten ja aikuisten kanssa auttavat tasapainoisen kehityksen tukemisessa. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 15.)

Hyvään lapsuuteen kuuluu kestävyys, taipuisuus ja lannistumattomuus. Lapsi joka on harjoitellut näitä taitoja, pystyy kohtaamaan vaikeita ja ennustamattomia tilanteita lannistumatta, ajatellen niitä oppimisen haasteina. Aikuisten tulisi kiinnittää huomiota yrittämisen ja sitkeyden arvostamiseen tulosten ja menestyksen sijaan. Puheet ja tavat, joilla reagoidaan asioihin muokkaavat lasten

oppimishaluja ja -kykyjä. Ne vaikuttavat myös siihen miten oppimisvalmius kehittyy. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 17-18.)

Kanninen ja Sigfrids (2012, 46) haluavat muiden tutkijoiden tapaan korostaa lapsen hyvinvoinnin muodostuvan monen eri tekijän yhteisvaikutuksesta, jotka voivat joko edistää tai estää sitä. Niin lapsen yksilölliset tekijät, kuten synnynnäiset ominaisuudet ja temperamentti, kuin perheeseen, sosiaaliseen verkostoon ja ympäröivään yhteiskuntaankin liittyvät tekijät vaikuttavat lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin joko suojaavana tai haittaavana tekijänä. On siis tärkeää tarkastella lapsen hyvinvointia kokonaisuutena, yksilölliset ja yhteiskunnalliset muuttujat huomioiden.

Kumpulainen ym. (2014, 212, 218) kertovat aikaisempien tutkimusten korostaneen sosio-emotionaalisen hyvinvoinnin koostuvan esimerkiksi osallisuuden kokemuksista, sosiaalisesta tuesta, rakastavista ja välittävistä suhteista, välittämisen lämmöstä ja stimuloivista aktiviteeteista. Negatiivisia kokemuksia ja hyvinvointia horjuttaneita hetkiä on kompensoitu koulumenestyksellä, voimaannuttavilla harrastuksilla ja mielenkiinnonkohteilla sekä positiivisilla, lapsilähtöisillä kokemuksilla. Omassa tutkimuksessaan he ovat jakaneet lasten esille tuomiksi positiivisiksi kokemuksiksi läheiset ihmissuhteet, tärkeillä tai kivoilla asioilla ja esineillä leikkimisen, arkiset askareet ja tekemiset sekä saavutukset. Lapset siis kokevat monet pienet arkiset asiat tärkeiksi ja positiivisiksi. Niitä korostamalla, kannustamalla ja kehumalla on arjesta mahdollista saada positiivinen ja merkityksellinen.

Tanskalainen lastenpsykologi Bent Hougaard (2005, 92-101) on tutkinut muuttuvia käsityksiä lasten kasvatuksesta. Hän muistuttaa, ettei kahta samanlaista lasta ole olemassa, mutta voimme silti pitää kiinni muutamasta perustarpeesta. Hänen mukaansa jokainen lapsi tarvitsee virikkeitä, tunnustusta ja yhteiset pelisäännöt. Virikkeillä tarkoitetaan erilaisia fyysisiä ja psyykkisiä asioita, jotka vahvistavat lapsen itsetuntoa ja ovat mielenkiintoisia.

4 POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA

Tämän luvun tarkoituksena on yhdistää teoreettinen viitekehys ja tutkimustulokset. Yhdistän teorian ja tutkimustulokset toisiinsa vuoropuheluna, sillä tutkimustulokset vastaavat läheisesti tutkimuskirjallisuuteeni. Mielestäni tutkimustulosten liittäminen teoriaan syventää haastatteluvastauksista saatua tietoa ja antaa niille tarkempia merkityksiä ja perusteluita. Avaan positiiviseen pedagogiikkaan liitettyjä osa-alueita ja taustaoletuksia aiheeseen liittyvän kirjallisuuden avulla sekä konkretisoin niitä haastatteluvastauksin. Käsittelen ensin sosiokulttuurista oppimiskäsitystä, joka liitetään positiiviseen pedagogiikkaan. Sen jälkeen esittelen positiivisen pedagogiikan määrittelyjä.

4.1 Sosiokulttuurinen oppimiskäsitys

Oppiminen tarkoittaa kokemuksen tuomaa muutosta. Oppimista tapahtuu monin eri tavoin ja kaikkialla. Eri oppimiskäsitykset määrittelevät oppimisen hieman eri tavoin ja korostavat eri osa-alueita. Oppimiskäsitykset jaetaan neljään ryhmään: behavioristinen oppimiskäsitys, kognitiivinen oppimiskäsitys, konstruktivistinen oppimiskäsitys sekä sosiokulttuurinen oppimiskäsitys. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 19-27.) Positiivista pedagogiikkaa tutkineet tutkijat kertovat positiivisen pedagogiikan teoreettisena perustana olevan sosiokulttuurinen näkemys, jossa lapsen oppiminen ja kehitys muodostuu sosiaalisesta, emotionaalista ja kulttuurisesta ulottuvuudesta (Kumpulainen ym. 2014, 227). Mielestäni sosiokulttuurinen oppimiskäsitys korostui myös haastattelujeni vastauksissa.

Sosiokulttuurisessa oppimiskäsityksessä oppimisen ajatellaan rakentuvan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tiedon siirtämisestä opettajan ja oppimateriaalin kautta oppijoille on siirrytty uskomaan dialogiseen toimintakulttuuriin. Lasten kanssa keskustellaan eri lähestymistavoista, näkemyksistä ja tulkinnoista korostaen heidän luovuuttaan ja kiinnostuksen kohteitaan. Jakamalla, neuvottelemalla ja vertailemalla oppimisprosessiin

osallistuvat rakentavat yhdessä merkityksiä asioille ja kehittävät yksilöllistä ajatteluaan. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 25, 74-75.)

Valkovenäläinen kehityspsykologi Lev Vygotsky (1896-1943) kehitti sosiokulttuurisen oppimisteorian. Sosiokulttuurisessa teoriassa tuodaan esiin oppimisen sosiaalinen ja kulttuurisidonnainen luonne. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja dynaamista. Oppimisprosessi auttaa yksilöä kasvamaan osaksi kulttuuria ja samalla kulttuuri muuttuu ja kehittyy yksilön osallisuuden myötä. Sosiokulttuurisessa lähestymistavassa keskitytään ympäristön ja sen välineiden, yhteisön ja yksilön välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Yhteisöön tai ryhmään kuuluvat jäsenet sitoutuvat yhteisiin tehtäviin ja toimintaan, näin ollen yhtenäistäen ryhmää. (Aarnio ym. 2012, 63; Kronqvist & Kumpulainen 2011, 25-26.)

Vygotskyn teoriassa on tärkeää ymmärtää, että monet taidot kehittyvät yhteisen tekemisen myötä, opettamalla toinen toisiamme ja oppimalla toisilta. Vygotsky esitteli ajatuksen lähikehityksen vyöhykkeestä, jolla tarkoitetaan oppimista nykyiseltä kehitystasolta kohti potentiaalista kehitystasoa. Oppimistavoitteiden tulisi siis olla tarpeeksi haastavia ja tuen ja harjoittelun avulla saavutettavissa. (Aarnio ym. 2012, 63.)

4.2 Positiivisen pedagogiikan määrittely

Pedagogiikka-sana tulee kreikankielisestä sanasta *paidos*, joka tarkoittaa ohjaajaa. Pedagogin tehtäväksi nähdäänkin oppijan ohjaaminen ja rohkaiseminen. Pedagogiikka-sana voi tarkoittaa kasvatustiedettä, opettamisen erilaisia suuntauksia sekä taitoa opettaa. Pedagoginen toiminta edellyttää kasvatustieteellisiä näkemyksiä. Niihin on aina sidottu kasvattajan arvot, normit ja moraaliset näkemykset. Pedagogisissa tilanteissa on tärkeää tarkastella lasten asioita ja käyttäytymistä sensitiivisesti, laajasta näkökulmasta lapsen historia huomioiden. Myös pedagoginen tahdikkuus eli tilannetaju ja herkkyydet ovat kasvattajan tärkeitä työkaluja. (Lauriala 2004.)

Positiivista pedagogiikkaa tutkinut työryhmä määrittelee positiivisen pedagogiikan oppimiseksi ja pedagogiikaksi, joka korostaa positiivisia tunteita, kokemuksia ja vahvuuksia. Positiivisen pedagogiikan avulla kannustetaan löytämään positiivisia ajatuksia ja taitoja itsestään. Sen avulla pyritään kehittämään lasten toimijuutta, pystyvyyttä ja sinnikkyyttä. Positiivinen pedagogiikka painottaa sosiaalisten suhteiden, osallisuuden ja yhteisöön kuulumisen merkitystä oppimisessa. Lasten hyvinvointi ja oppiminen rakentuvat eri toimintaympäristöissä ja vuorovaikutustilanteissa. (Kumpulainen ym. 2014, 227-228.)

Ensimmäinen haastattelukysymykseni liittyi päiväkotihenkilökunnan omiin käsityksiin positiivisesta pedagogiikasta. Haastateltavat määrittelivät positiivisen pedagogiikan hieman eri tavoin. Kaikki kuitenkin korostivat kannustamista, kehumista ja lasten vahvuuksien ja taitojen huomioimista. Myös lapsen hyväksyminen omana itsenään sekä positiivisen ilmapiirin luominen myönteisen vuorovaikutuksen avulla korostui.

Positiivinen pedagogiikka tarkoittaa minulle myönteistä ja kannustavaa suhtautumista lapsiin. On tärkeää, että jokaisesta lapsesta pyritään löytämään hänen vahvuutensa sekä kiinnostuksen kohteet ja tukemaan näitä arjessa. Pyrin luomaan omassa ryhmässäni positiivista ilmapiiriä, jossa oppiminen on innostavaa ja kivaa. H1

Positiivisen pedagogiikan kautta kannustetaan ja tuetaan lasta kaikessa toiminnassa huomioiden hänen osaamisensa ja taitonsa. Lapselle annetaan hyvää palautetta ja ohjataan ei toivottu käytös hyvään käytökseen. Vältetään turhaa kieltämistä ja EI- sanaa. H2

Kannustavaa ja hyviä asioita huomioivaa kasvatusta. Jokaisessa lapsessa on jotakin hyvää ja kaikki ovat taitavia jossakin. Onnistuminen huomataan! H3

Positiivinen on avainsana. Positiivisten asioiden kautta vahvistamme lapsen itsetuntoa ja varmuutta. Kannustamme, kehumme ja annamme lapselle mahdollisuuden olla oma itsensä ja näemme jokaisessa lapsessa vahvuudet ja positiiviset asiat. H7

5 POSITIIVISEN PEDAGOGIIKAN TAVOITTEET

Tässä luvussa kerron positiivisen pedagogiikan tavoitteista ja vaikutuksista. Tarkastelen niitä niin kirjallisuuden kuin haastatteluissa nousseiden teemojen kautta. Kumpulaisen ym. (2014, 228-231) mukaan positiivisen pedagogiikan perusajatukset voidaan jaotella viiteen taustaoletukseen: 1. **Yhteisöllinen, myönteinen toimintakulttuuri** vahvistaa sosiaalisia suhteita, oppimista ja hyvinvointia. 2. Kasvatus- ja opetustyön lähtökohtana on **lapsen toimijuus ja osallisuus** kasvu ympäristöjen kokonaisuudessa. 3. **Myönteiset tunteet** ovat oppimisen ja hyvinvoinnin voimavaroja. 4. Jokaisen **lapsen vahvuksien tunnistaminen** on oppimisen ja hyvinvoinnin tukemisen edellytys. 5. **Kasvatuskumppanuus** rakentuu luottamuksellisessa ja arvostavassa vuorovaikutuksessa. Edellä esitettyjä positiivisen pedagogiikan perusajatuksia on havainnollistettu kuviossa 1.

Kuvio 1. Positiivisen pedagogiikan perusajatukset Kumpulaisen ym. (2014, 228-231) mukaan.

5.1 Yhteisöllinen, myönteinen toimintakulttuuri

Yhteisöllinen, myönteinen toimintakulttuuri muodostuu sellaisista tilanteista ja sosiaalisista suhteista, jotka tukevat lasten osallisuutta, oppimista ja hyvinvointia. Luottamuksellinen ilmapiiri ja yhteisön kiinteys synnyttävät sosiaalista pääomaa, joka ilmenee me-henkenä. Yhdessä koetut myönteiset elämykset toimivat oppimisen lähteenä ja auttavat rakentamaan kuvaa todellisuudesta. Sosiaaliset suhteet ovat sekä hyvinvoinnin voimavara että oppimisen kohde. (Kumpulainen ym. 2014, 228-229.)

Myös haastatteluvastauksissa oli huomattavissa, että yhtenäisen ryhmän ja myönteisen ilmapiirin luomiseen panostetaan. Lapsia kannustetaan huomioimaan toisiaan ystävällisellä tavalla.

On hienoa, kun lapset auttavat ja kannustavat toinen toisiaan. Tällaisissa tilanteissa aikuinen usein vahvistaa positiivisen teon kiittämällä lasta kauniista käytöksestä ja hyvästä valinnasta. H5

Positiivisen ilmapiirin luomiseksi aloitamme jumppatuokion aina kannustuspiirillä. Olen huomannut miten tämä saa aikaan iloisen mielen lasten keskuudessa, kun he saavat yksilöllistä huomiota ja kaikki kannustavat heitä. H6

Yhteisöllisyys on vuorovaikutukseen perustuvaa yhdessä tekemistä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta, jonka tehtävänä on yhteisten asioiden eteenpäin vieminen. Yhteisötyö on yhdessä tehtyä työtä, jossa toimitaan jäsenten ehdoilla ja voimavaroilla yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisötyössä on kyse jäsenten innostamisesta sekä uskosta yhteisön voimaan ja osaamiseen. Yhteisötyön avulla jäseniä kannustetaan ottamaan käyttöön omia voimavarojaan sekä kantamaan rohkeasti vastuuta. (Ruuskanen 2002.)

Sosiokulttuurinen innostaminen on yksi sosiaalipedagogiikan suuntaus, jolle on ominaista usko persoonaan ja jokaisen persoonan merkityksellisyyteen. Innostamisen avulla pyritään saamaan ihmiset osallistumaan omien ihanteiden toteuttamiseen, itsemääräämisoikeuden hyödyntämiseen ja yhteisöjen elämänlaadun parantamiseen. Sosiokulttuurinen innostaminen on hyvä menetelmä esimerkiksi koululuokan tai päiväkotiryhmän kanssa työskennellessä.

Tämä suuntaus auttaa lapsia tuntemaan itsensä ja oman panoksensa tärkeäksi ja merkittäväksi. Sitä kautta itsetunto kohenee ja ryhmähenki paranee. Sosiokulttuurisen innostamisen toimintamuodot ovat esimerkiksi päiväkotimaailmaan sopivia, sillä erilaiset kasvatukseen, kulttuuriin ja taideaineisiin liittyvät aktiviteetit sekä sosiaalinen toiminta ovat erittäin tärkeitä lapsille. (Kurki 2000.)

Lapsi tarvitsee tukea ja myötämielistä ohjausta kasvaessaan tärkeäksi ja merkitykselliseksi yksilöksi. Lapselle tulisi kertoa mihin hänen pitää pyrkiä sen sijaan, että keskittyisi osoittamaan missä hän ei ole vielä onnistunut tai vastannut odotuksia. Kehuminen ja kannustus tuottaa mielihyvää, mikä saa lapsen yrittämään parhaansa, ja tuntemaan olonsa tärkeäksi. (Hartley-Brewer 2006a, 9.) Tämä tuli esiin myös eräässä haastatteluvastauksessa.

...pyrin siis olemaan kannustava, vaikka lapsi ei lukuisista yrityksistä huolimatta onnistuisikaan. H5

Furmanin ja Aholan (1999, 15-17) mukaan hyödyllisten kykyjen ja taitojen sekä myönteisten piirteiden ja ominaisuuksien vahvistaminen auttaa pääsemään eroon pahoista tavoista ja huonoista puolista. Käyttäytymistä on helpompi muuttaa palkitsemisen avulla kuin rankaisemalla epätoivotun käytöksen vuoksi. Rankaiseminen aiheuttaa usein vastareaktion, joka saattaa vain pahentaa sitä pahetta, josta on tarkoitus päästä eroon.

Haastateltavat kertoivat pyrkivänsä kiinnittämään huomiota lasten jo omaksumiin taitoihin ja osaamisalueisiin. Palautteessa pyritään sanoittamaan harjoittelua vaativa asia positiivisesti ja kannustavasti.

Lasten taidot, osaaminen korostuu, ei niinkään kiinnitetä huomiota mitä ei osaa. Yritetään välttää kielteistä ilmaisuja. H4

Lapselle annetaan hyvää palautetta ja ohjataan ei-toivottu käytös hyvään käytökseen. Vältetään turhaa kieltämistä ja EI- sanaa. H2

Kehuminen ja kannustaminen ei välttämättä ole aina sanallista palautetta. Tyytyväisyyttä, hyväksyntää ja arvostusta voi osoittaa myös monilla tavoin, kuten

halaamalla, hymyilemällä, palkkiolla tai kosketuksella. Kannustuksessa voi keksittyä esimerkiksi vahvistamiseen, arvostamiseen, hyväksymiseen, ihailuun, huomion antamiseen, ennakkointiin ja auttamiseen. (Hartley-Brewer 2006b, 9,12.) Nämä sanattoman viestinnän keinot ovatkin mielestäni erittäin hyödyllisiä esimerkiksi isoissa lapsiryhmissä, joissa henkilökohtaisille keskusteluille ei välttämättä löydy päivittäin aikaa. Tämä tuli esiin myös haastatteluvastauksissa. Eräs haastateltavista korosti myös lasten omaa roolia palautteen antajina.

Pyrin edes hymyilemään tai nyökkäämään lapselle hyvän käytöksen vahvistamiseksi, jos sanalliselle palautteelle ei ole aikaa. H5

Tavoitteena on opettaa lapsia kehumaan ja kannustamaan toisia ja heidän vahvuuksiaan. H1

5.2 Lapsen toimijuus ja osallisuus

Positiivisessa pedagogiikassa kaiken toiminnan lähtökohtana nähdään lapsi, lapsen arki ja elämän kokonaisuus. Lapsi kasvaa osana sosiaalista ja fyysistä ympäristöä. Tavoitteena on nähdä ja ymmärtää lapsen elämää hänen perspektiivistään erilaisten sosiaalisten ja fyysisten ympäristöjen ympäröimänä. Lapsi on aktiivinen toimija, joka voi vaikuttaa omaan elämäänsä hyväksymällä, kyseenalaistamalla ja vastustamalla vallitsevia olosuhteita. (Kumpulainen ym. 2014, 229.)

Osallistavaan toimintakulttuuriin opitaan sellaisten kokemusten kautta, jotka ovat syntyneet merkityksellisissä ja tukevissa sosiaalisissa tilanteissa. Kokemuksia, joissa lapsi on ollut osallisena tulisi käsitellä ja tehdä kaikille osallisille tietoiseksi. Lasten ideoita ja toimintaa tulisi kunnioittaa ja tuoda esiin, jotta heille tulee tunne siitä, että he voivat itse vaikuttaa omaan elämäänsä. Lasten mielipiteiden ja kokemusten kuuntelu on tärkeää myös siksi, että aikuiset eivät aina edes huomaa pieniä ja arkisia asioita, jotka ovat lapsille erittäin merkityksellisiä. (Kumpulainen ym. 2014, 213-214, 224.)

Haastatteluvastauksissa kerrottiin lasten ideoiden ja toiminnan huomioimisen olevan osa päiväkodin arkea ja toiminnan suunnittelua. Lapsilta kyseltiin mitä he

haluaisivat tehdä ja mikä heidän mielestään olisi kivaa tai merkityksellistä. Etenkin vapaan leikin aikana ja aamupiirissä lasten yksilöllisiä mielenkiinnonkohteita oli helppo selvittää.

Vapaan leikin aikana lapsilta on helppo kysellä mitä he haluavat tehdä. Meillä on käytössä sellainen leikkipaikkatyöskentely-valikko, josta lapset saavat valita haluamansa leikin. H5

[Leikkitilanteissa] ...vapaus tehdä valintoja, harjoitella vuorovaikutustaitoja. H3

Lapsi saa itse olla osana toiminnan suunnittelua ja toteuttamista, kokea olevansa "aktiivinen" toimija omassa ryhmässään. H7

Ollessaan aktiivisessa roolissa lapset voivat muun muassa esittää mielipiteitä, pyytää apua, luoda uusia ideoita ja ajatuksia sekä tuntea voivansa vaikuttaa oppimisympäristöönsä ja omaan oppimiseensa. Aktiivisen toimijuuden myötä lapset oppivat vastuullisiksi ja heidän itsetuntonsa vahvistuu. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 43-44.) Osallistuessaan aktiivisesti kysymysten asetteluun ja tiedon etsimiseen voi oppia uutta. Uusien asioiden ollessa mielenkiintoisia, niistä tulee merkityksellisiä ja ne jäävät paremmin mieleen. (Karlsson 2000, 110.)

Haastattelijat antoivat esimerkkejä lasten osallistamisesta päiväkotipäivän eri tilanteissa. Lasten rooli tiedon etsijänä ja ympäristön tutkijana korostui. Mielenkiinnonkohteista saatettiin muodostaa pidempiä teemakokonaisuuksia tai satunnaisiin kysymyksiin etsittiin yhdessä vastaus heti kuin mahdollista. Näin lapsille saatiin muodostettua tunne siitä, että he voivat vaikuttaa oppimiinsa asioihin ja heidän mielipiteillään ja kiinnostuksen kohteilla on väliä.

Lapsen osallisuus toteutuu positiivisen pedagogiikan myötä, kun hän saa olla itse vaikuttamassa toiminnan suunnitteluun. H1

Päiväkodin arkeen suunnitellaan teemakokonaisuuksia, joissa otetaan huomioon eri ikäryhmien ja esimerkiksi tyttöjen ja poikien eri kiinnostuksen kohteet. Joistakin kiinnostuksen kohteista, jotka saattavat ilmetä esimerkiksi kysymyksillä, otetaan selvää yhdessä. H6

[Aamupiirissä] Lasten mielenkiinnon kohteet hyvin esillä, mielenkiinto säilyy. H4

Aamupiiristä muodostetaan sellainen mikä palvelee lapsia parhaiten. onko se toiminnallinen vai keskustelu-painotteinen riippuu lapsiryhmästä. Aamupiirissä lapset voivat jakaa itselleen tärkeitä asioita ja vaikka esitellä itse tekemäänsä kirjaa; hän saa olla hetken tilanteen "tähti". H7

Ihminen on luonnostaan aktiivinen ja omaa halun toimia, kokea ja olla olemassa. Tätä kutsutaan toimijuudeksi (*eng. agency*). Toimijuus ei ole ainoastaan yksilön tunne omasta pystyvyydestään, vaan yhteisössä, toisten ihmisten kanssa toimiessa muodostunut identiteetti. Siihen liittyy tunne siitä, että yksilö tai yhteisö voi vaikuttaa asioihin ja olla aloitteellinen. Osallistumalla, toimimalla aloitteellisesti ja vastuullisesti muodostuu myös käsitys käytettävistä olevista resursseista ja niiden käytöstä. Toimijuuteen liittyy myös luova näkökulma. Joitain asioita pitää uskaltaa kyseenalaistaa ja vastustaa. Olemalla luova asioita voidaan ajatella ja tulkita uudelleen. (Kumpulainen, Krokfors, Lipponen, Tissari, Hilppö & Rajala 2010, 23-25.)

Toimijuudessa on myös kyse pystyvyyden tunteesta (*eng. self-efficacy*). Tuntiessaan mahdollisuuden vaikuttaa, osallistua ja sitoutua omiin ja yhteisiin asioihin pystyvyyden tunne vahvistuu. Tämä taas vaikuttaa siihen kuinka määrätietoisesti jonkin asian eteen jaksaa ponnistella ja nähdä vaivaa. Tämä taito ei synny itsestään, vaan sitä pitää opettaa ja sen kehittymiseen pitää kiinnittää huomiota. Keskustelemalla ja kyseenalaistamalla asioita lapset oppivat vuorovaikutuksellisiksi, toiset huomioonottaviksi toimijoiksi. Olennaista on kiinnittää huomiota miten lapsista puhutaan ja miten heille puhutaan; tuleeko lapsille tunne siitä että he ovat toimijoita vai toiminnan kohteita? Toimijuus ei ole välttämätöntä toiminnalle, vaan se on osallistumisen lopputulos. (Kumpulainen ym. 2010, 25-27, 30.)

5.3 Myönteiset tunteet

Positiiviset tunteet, kuten ilo, hämmästys, kiitollisuus, myötälpeys ja huvittuneisuus vaikuttavat ihmisen kokonaisolemukseen. Myönteisten ja positiivisten tunteiden on tutkittu edesauttavan ajattelua ja ihmisten kykyä toimia.

Myönteiset tunteet voi nähdä vahvuuden lähteinä, joiden aiheuttaminen ja aikaansaaminen on arjessa melko helppoa. Innovaatiot, luovuus ja ongelmanratkaisutilanteet vaativat myönteisiä tunteita. Myönteisen tunteen vallassa on helpompi oppia uutta, sillä myönteisten tunteiden on tutkittu ohjaavan muistin järjestämistä. Ihmiset, joilla on myönteisiä tunteita omaksuvat helpommin erilaisia näkökulmia ja harkitsevat enemmän vaihtoehtoisia tapoja ratkaista ongelmia. Tämä myös vaikuttaa itsehillintään, sinnikkyYTEEN ja kykyyn olla luovuttamatta. (Isen 2006, 189-191.)

Haastateltavat tiedostivat, että positiivisen pedagogiikan avulla kehitetään ongelmanratkaisutaitoja ja edesautetaan oppimista. Myönteisen ilmapiirin avulla uskalletaan kohdata myös vaikeita tilanteita, jolloin ongelmanratkaisusta tulee haaste ylitsepääsemättömän esteen sijaan. Lapsille muodostuu myös käsitys siitä, ettei kaikkea tarvitse osata ja että jokaisella on omat vahvuudet.

...lapsen ajattelu- ja ongelmanratkaisutaidot kehittyvät positiivisen pedagogiikan avulla. Oppimisesta tulee mieluisaa, kun lapsi tiedostaa omat vahvuutensa ja innostuu kehittämään niitä. Tämä helpottaa myös vaikeampien asioiden oppimista, kun on tietoisuus siitä, että on jossain asiassa taitava. H1

[Positiivisen pedagogiikan tavoitteena on] Oppimisen ilo, kaikkea ei tarvitse tietää, otetaan selvää ja opitaan yhdessä. H4

Isen (2006, 190, 200-201) kirjoittaa myönteisten tunteiden säilymisestä ja vaikutuksesta käyttäytymiseen ja ajatteluun pitkällä aikavälillä. Jo pienikin myönteinen tunne auttaa säilyttämään myönteisen tilan ja auttaa löytämään välineitä myönteisyyden toteuttamiseen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, kunnes jokin sitä häiritsee. Myönteisesti ajattelevat pystyvät paremmin hakemaan myönteistä materiaalia muistista ja suoriutuvat paremmin mielenkiintoisista ja tärkeiksi kokemistaan tehtävistä. Myönteisessä tilassa olevat ihmiset ovat myös kohteliaampia ja avuliaampia vuorovaikutustilanteissa. Tämä taas saattaa saada aikaan myönteisen kehän, jossa myönteiseen käytökseen vastataan avuliaisuudella sekä miellyttävällä ja kohteliaalla käytöksellä.

Joissain haastatteluvastauksissa korostui hoitopäivän aloittaminen myönteisesti toivottaen lapsi tervetulleeksi päiväkotiin. Tällä tavoitellaan myönteisen vuorovaikutuksen aloittamista heti ensitapaamisella. Hyvä alku vaikuttaa mahdollisesti koko loppupäivään. Myös lasta tuovalle aikuiselle tulee tunne siitä, että hänen lapsestaan välitetään.

...lapsi otetaan hyvin vastaan tullessaan pk:n ja ilmaistaan, että mukavaa kun hän saapui. H2

Aamulla lasta tuotaessa ollaan kiinnostuneita lapsesta ja hänen kuulumisistaan. Jos lapsi on itkuinen, häntä pidetään sylissä ja lohdutetaan. H1

Positiivisen pedagogiikan tutkijat haluavat tuoda esille, ettei positiivisiin tunteisiin keskittyminen poissulje kielteisten tunteiden tai haasteelliseksi koettujen asioiden käsittelyä osana lasten oppimista ja hyvinvoinnin tukemista (Kumpulainen ym. 2014, 229). Haastatteluvastauksissa kävi ilmi ristiriitatilanteiden yleisyys päiväkoti-arjessa. Näihin tilanteisiin työntekijät reagoivat keskustelmalla ja miettimällä lasten kanssa vaihtoehtoisia toimintatapoja. Myös haasteista ja vaikeista asioista puhuminen huoltajien kanssa nousi esiin. Tavoitteena oli kielteisten tunteiden kääntäminen positiiviseksi oppimiskokemukseksi.

Ehdottoman tärkeää on avoimuus ja päiväkodin kasvattajien rohkeus puhua vaikeistakin asioista vanhempien kanssa. H3

Eihän kukaan meistä pysty käyttäytymään koko päivää niin, ettei mitään konfliktia tulisi. Niin lapset kuin aikuisetkin kohtaavat tilanteita päivittäin, joissa negatiiviset tunteet saavat vallan. Myös tällaiset tilanteet on sanoitettava lapsille ja käytävä läpi. H5

Yritämme löytää erimielisyyksissä kompromisseja ja miettiä yhdessä mitä seuraavalla kerralla vastaavassa tilanteessa voisi tehdä toisin. H6

5.4 Lapsen vahvuuksien tunnistaminen

Positiivisen pedagogiikan lähtökohtana on lasten erilaisuuden ja ainutkertaisuuden korostaminen ja huomioiminen. Arjen toimintaympäristöistä tapahtuvassa vuorovaikutuksessa tulisi huomioida lapsen vahvuudet. Vahvuuksien huomioiminen on vaikuttavampaa, jos niitä korostaa lapselle merkityksellinen ihminen. Vahvuuksien tunnistaminen auttaa löytämään strategioita ja ratkaisuja ongelmatilanteissa. Tiedostaessaan vahvuutensa lapsi oppii luottamaan omiin kykyihinsä. Vahvuuksista muodostuu oppimisen ja hyvinvoinnin resurssi. (Kumpulainen ym. 2014, 230.)

Pystyvyys on ihmisen uskomus siitä, millaiset mahdollisuudet hänellä on saavuttaa tietty tavoite tietyssä tehtävässä. Pystyvyys vaikuttaa siihen miten ihmiset tuntevat, ajattelevat, motivoivat itseään ja käyttäytyvät. Tuntiessaan itsensä pystyväksi ihmiset tavoittelevat haastavia tehtäviä, asettavat itselleen korkeampia tavoitteita ja sitoutuvat niihin. Heille muodostuu myös tunne siitä, että he pystyvät hallitsemaan hankalia tilanteita. Saavutukset, stressinsietokyky ja henkinen hyvinvointi vahvistuvat. (Bandura 2002, 1-6.)

Uskon, että lapset, jotka tuntevat pystyvänsä ratkaisemaan ongelmia oppivat itsenäisiksi ja aktiivisiksi. Heille myös muodostuu positiivinen kuva itsestään toimijana ja haluavat olla mukana kokeilemassa, oppimassa ja haastamassa omaa tietämystään. Lapset, jotka tuntevat itsensä pystyväksi uskaltavat kokeilla eivätkä anna heti periksi. H5

Sinnikkyys (*engl. resilience*) tarkoittaa kykyä jatkaa omaa työskentelyään luovuttamatta. Sinnikkyteen kuuluu taito hallita häiriötekijöitä. Toimija osaa tunnistaa asioita, jotka häiritsevät häntä ja mahdollisesti myös vähentää tai välttää niitä. Parhaan mahdollisen oppimisympäristön luominen liittyy myös tähän taitoon. Sinnikäs oppija pystyy kohtaamaan vastoinkäymisiä ja turhautumisia sekä hyödyntää omaa sisukkuutta, pitkäjänteisyyttä ja sisua päästäkseen niistä eteenpäin. (Squirrel Hayes 2014.) Sinnikkyys voi myös olla tarttuvaa ja se voidaan nähdä myös kulttuurisidonnaisena (Lucas 2006, 7). Mielestäni on hienoa ajatella, että aikuiset ja lapset voivat opettaa toinen toisiaan olemaan sinnikkäitä ja ponnistelemaan haastavissa tilanteissa.

Itsetunto on ihmisen tunne tai käsitys omasta itsestään, joka muodostuu hyvien ja huonojen kokemusten pohjalta (Nyyti ry. 2014). Liisa Keltikangas-Järvinen (2003, 17-23) on jaotellut hyvän itsetunnon kuuteen eri osa-alueeseen:

1. Itsetunto on tunnetta, että olen hyvä.

Itsetuntoa on se, kuinka paljon hyviä ominaisuuksia ihminen kokee itsessään olevan. Hyvä itsetunto muodostuu, kun myönteiset asiat ovat voitolla minäkäsityksessä. Ihminen, jolla on hyvä itsetunto tietää omat heikkoutensa, muttei niiden myöntäminen romuta itsetuntoa.

2. Itsetunto on itseluottamusta ja itsensä arvostamista.

Itsetuntoa voisi nimittää myös itsearvostukseksi. Itsearvostusta on esimerkiksi se, että pitää kiinni oikeiksi katsomistaan päämääristä, puolustaa itseään sekä pitää kiinni omista oikeuksistaan. Itsearvostusta on myös olla tyytyväinen omiin ratkaisuihin ja suorituksiin.

3. Itsetunto on oman elämän näkemistä arvokkaana ja ainutkertaisena.

Ihminen, jolla on hyvä itsetunto kykenee näkemään oman elämänsä ainutkertaisuuden ja ymmärtää olevansa tärkeä sinänsä, tarvitsematta sitä erityisin suorituksin ja onnistumisin osoittaa. Ajatus elämän ainutkertaisuudesta perustuu sisäiseen itsearvostukseen ja *oman* elämän tärkeänä pitämiseen.

4. Itsetunto on kykyä arvostaa muita ihmisiä. Itsetunniltaan vahva pystyy näkemään toisen ihmisen osaamisen ja antamaan tälle tunnustusta.

Hyvään itsetunton kuuluu myös kyky arvostaa muita ihmisiä. Itsetunniltaan vahva ihminen pystyy huomaamaan toisen osaamisen, antamaan tälle tunnustusta ja arvoa. Hän kykenee ihailemaan toista ihmistä, ilman että kokee heidän olevan itselleen uhkana. Hän näkee oman osaamisensa, muttei kuvittele, että on ainoa, joka osaa ja jota tulee arvostaa.

5. Itsetunto on itsenäisyyttä oman elämän ratkaisuihin ja riippumattomuutta muiden mielipiteistä.

Itsenäisyys on yhteydessä itsetuntoon. Itsetunto on riippumattomuutta muiden mielipiteistä. Ihminen ei jatkuvasti pohdi, mitä muut ajattelevat eikä ole huolestunut muiden hyväksynnästä eikä pyri ajattelemaan ja toimimaan yleisen mielipiteen mukaisesti.

6. Itsetunto on epäonnistumisten ja pettymysten sietämistä, ilman että ne heikentävät tai vaurioittavat itsetuntoa.

Hyvään itsetuntoon kuuluu myös kyky sietää pettymyksiä ja epäonnistumisia. Se, että ihminen teki jonkun asian huonosti, ei tarkoita, että kyseinen ihminen on huono. Hyvä itsetunto auttaa ymmärtämään, että pettymyksiä on kaikkien ihmisten elämässä, vaikka ne ei aina ulospäin näy.

Rakkauden ja hyväksynnän kautta kasvattajat pystyvät tukemaan lapsen itsetunnon kehitystä. Tunnustusten antaminen ja kehuminen tukee myös itsentunnon kehitystä ja luo hyvän pohjan lapsen ja aikuisen väliselle vuorovaikutukselle. Yhteisten pelisääntöjen ja arjen rakenteiden avulla sekä lapsen osallisuus huomioiden muodostuu turvallinen kasvuympäristö. (Hougaard 2005, 92-101.)

Haastateltavat kertoivat positiivisen pedagogiikan vaikuttavan itsetunnon kehitykseen. Sen avulla lapsia tuetaan löytämään omia hyviä ominaisuuksiaan ja vahvuuksiaan. Huomioimalla lasten taidot ja vahvuudet itsevarmuus ja –luottamus vahvistuu. Tärkeää on, että kasvattajat auttavat lapsia löytämään omia vahvuuksiaan, sillä lapset eivät välttämättä osaa tunnistaa niitä itse tai tiedä niiden olevan olemassa.

Positiivinen pedagogiikka vaikuttaa myönteisesti lasten sosiaalisiin suhteisiin, tunnetaitojen kehittymiseen sekä itsetuntoon. Lapsen käsitys itsestä toimijana ja oppijana kehittyy ja hän löytää itsestään vahvuuksia, joita ei välttämättä tiennyt edes olevan olemassa. H1

...erilaisia projekteja, joissa lapsen itsetuntoa ja varmuutta vahvistetaan esim. missä olen taitava, tehdään seinälle "uutinen" lapsen hienosta magneettirakentelusta. H7

Itsetunto ja itsevarmuus kasvaa, jolloin lapsi uskaltaa itse alkaa etsiä erilaisia ratkaisuja ongelmatilanteissa. H7

Omien vahvuuksien tunnistamisen lisäksi positiivinen pedagogiikka auttaa lapsia arvostamaan muita ja hyväksymään toiset lapset omina itsenään. Se auttaa lapsia ymmärtämään, että kaikki ovat taitavia jossakin ja että kaikilla on myös heikkoudet. Positiivinen pedagogiikka itsetunnon vahvistamismenetelmänä lisää suvaitsevaisuutta ja vähentää kateutta. Lisäksi positiivisella pedagogiikalla on tasa-arvoittava vaikutus.

Positiivisen pedagogiikan avulla lasten itsetunto ja itseluottamus kasvaa. Kun on sinut itsensä kanssa, on helpompi hyväksyä myös muut. H6

...yrittää auttaa lapsia oivaltamaan, että kaikki eivät osaa samoja asioita. Eikä tarvitsekaan. Lapset huomaavat ja hyväksyvät niin hyvät kuin huonotkin puolet toisissaan ”Hei sinä osaat noin! Voitko opettaa myös minulle? H5

5.5 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus tarkoittaa kodin ja koulun tai kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä. Hyvin onnistuvalla kasvatuskumppanuudella voidaan edistää lapsen hyvinvointia. Luottamukseen ja yhteisölliseen tukeen perustuvassa asiantuntijuudessa muodostetaan yhteinen näkökulma lapsen elämästä. Kunnioittavassa yhteistyössä etsitään lapsen vahvuuksia ja osaamisalueita pelkästään ongelmiin keskittymisen sijaan. Onnistuneessa kasvatuskumppanuudessa löydetään lapsen kehityksen ulottuvuudet ja mahdollisuudet. Lapsen kasvuympäristön rikkauten ja moninaisuuden ymmärtäminen on tärkeää silloin, kun kasvattajan ja lapsen kulttuurinen tausta eroaa toisistaan. Kahdensuuntaisen viestinnän kannalta on olennaista lapsen oman näkökulman kuunteleminen ja ymmärtäminen. (Kumpulainen ym. 2014, 230-231.)

Kasvatuskumppanuuden avulla myös vanhempien osallisuus lisääntyy. Vanhempien ja kasvattajien yhteistyön kautta mahdollistuu myös lasten kasvun uhkien tiedostaminen käytännössä sekä perheen ohjaaminen tarvittavan avun ja tuen piiriin. Vanhempien osallisuuden myötä kasvattajat saavat kattavamman

kuvan lapsen elämäkokemuksista ja kiinnostuksen kohteista. Vastavuoroisesti vanhemmat saavat tietoa lapsen oppimisesta ja kehityksestä, joka voi tukea myös lapsen kotona tapahtuvaa kehitystä ja oppimista. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 101.)

Kasvatuskumppanuus nousi esiin myös haastatteluvastauksissa. Positiivista pedagogiikkaa voidaan toteuttaa ja tuoda julki myös huoltajille haku- ja tuontitilanteissa, kun lapsen hoitopäivästä kerrotaan myönteisiä asioita. Lapsi saa olla mukana kuulumisten vaihdossa, jolloin hän kuulee kannustavia asioita itsestään.

Tuonti- ja hakutilanteissa lapsen päivästä kerrotaan aina myös positiivisia asioita ja lapsi olisi itse mukana keskustelussa, jolloin hän kuulee itse kun aikuinen kertoo kannustavia/kehuja asioita. Lapsen tullessa päiväkotiin huomioidaan lapsi; keskustellaan esim. viikonlopusta ja ohjataan lapsi leikkeihin/muihin puuhiin. H7

Kuvioon 2 on jaoteltu positiivisen pedagogiikan tavoitteita.

Kuvio 2. Positiivisen pedagogiikka ja sen tavoitteet.

6 POSITIIVISEN PEDAGOGIIKAN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa avaan dokumentoinnin käyttöä yhtenä positiivisen pedagogiikan menetelmistä ja annan haastatteluvastausten perusteella toimintavinkkejä positiivisen pedagogiikan toteuttamiseen päiväkodin arjessa. Lopuksi esittelen haastattelijoiden positiivisen pedagogiikan toteuttamiselle kokemia haasteita.

6.1 Positiivisen pedagogiikan menetelmät

Positiivisen pedagogiikan menetelmissä mahdollistetaan lapsen osallistuminen ja kehittyminen yksilöllisesti osana yhteisöä. Positiivisen pedagogiikan keskeinen menetelmä on myönteisten hetkien ja asioiden dokumentointi. Erilaisten dokumenttityötapojen avulla lapsi saa jakaa kokemusmaailmaansa. Ihmiset muodostavat merkityksiä visuaalisesti eli tarkkailemalla ympäristöä. Tästä johtuen hyviä dokumentointitapoja ovat visuaaliset tuotokset, kuten piirustukset, valokuvat ja videot. Dokumentoinnin avulla lapsi pystyy jakamaan tärkeiksi kokemiaan asioita itselleen merkityksellisten ihmisten kanssa. Samalla pystytään seuraamaan lapsen kehitystä, kokemusmaailmaa, tapaa hahmottaa erilaisia ilmiöitä, itseään ja maailmaa. Dokumentoinnista saatujen tietojen avulla kasvattajat pystyvät suunnittelemaan pedagogista toimintaa ja arvioida tehtyjä asioita. Dokumentointi on myös keino luoda vuorovaikutteinen ja yhteisöllinen kasvatuskumppanuus. (Kumpulainen ym. 2014, 231.)

Kasvatus- ja opetustyössä positiivinen pedagogiikka korostaa lapsen omien elämäkokemusten havainnointia sekä tunteiden ja vahvuuksien tunnistamista. Lapsi myös asetetaan aktiivisen toimijan rooliin kokemusten ja tunnetilojen dokumentoinnin avulla. Dokumentoinnin kohteena on subjektiiviset hyvinvointikokemukset, jotka tuottavat hänelle iloa ja hyvää oloa. Myös kokemukset, jotka saavat hänet innostumaan, luottamaan omiin kykyihinsä ja tuntemaan itsensä rakastetuksi tulisi olla havainnoinnin kohteena. Näitä dokumentointeja ja elämäkokemusta jaetaan yhdessä ja niille luodaan

merkityksiä. Tämä saa aikaan yhteisöllisyyden ja ryhmään kuulumisen tunteen. (Kumpulainen ym. 2014, 231.)

Positiivista pedagogiikkaa toteutettaessa pyritään dokumentoimaan, jakamaan ja tarkastelemaan niitä asioita ja merkityksiä, jotka tuottavat lapselle hyvää oloa. Dokumentoituja hetkiä ja asioita tutkitaan yhdessä lasten, opettajien ja vanhempien kanssa. Vastoinkäymisiä ja vaikeuksia tarkastellaan positiivisesta näkökulmasta, jolloin ne nähdään kasvattavina ja eheyttävinä. (Kumpulainen ym. 2014, 227-228) Dokumentointi tuo kasvatuskumppanuuteen uutta sisältöä, kun dokumenttien avulla päästään yhdessä sisälle kunkin lapsen maailmaan (Tasala 2014, 11). Allaolevassa taulukossa on esitetty dokumentoinnin hyödyt aikuisen ja lapsen näkökulmasta.

Taulukko 1. Dokumentoinnin hyödyt. Dokumentointikeinoja ovat esimerkiksi visuaaliset tuotokset, kuten piirrustukset, valokuvat ja videot.

Dokumentointi	
Aikuinen	Lapsi
<ul style="list-style-type: none"> seuraa lapsen kehitystä ja kokemusmaailmaa 	<ul style="list-style-type: none"> jakaa tärkeitä kokemuksia
<ul style="list-style-type: none"> seuraa lapsen tapaa hahmottaa erilaisia ilmiöitä, itseään ja maailmaa 	<ul style="list-style-type: none"> oppii tiedostamaan myönteisiä hetkiä
<ul style="list-style-type: none"> käyttää pedagogisen suunnittelun lähtökohtana ja arvioinnin välineenä 	<ul style="list-style-type: none"> tunnistaa omia vahvuuksia ja tunteita
<ul style="list-style-type: none"> muodostaa vuorovaikutuksellista kasvatuskumppanuutta dokumenttien avulla 	<ul style="list-style-type: none"> pääsee aktiivisen toimijan rooliin

Lapsi itse valitsee mitä ja miten hän haluaa omasta elämästään kertoa. Dokumentointi toimii kollektiivisen muistin apuvälineenä. Päiväkodin tai koulun seinälle voidaan laittaa kuvia tai piirrustuksia, joita lapset voivat vapaasti tutkia.

Kuvakollaasien, leikekirjojen tai esimerkiksi digikehyksen avulla päiväkodin tai koulun arkea voi välittää huoltajille. (Kumpulainen ym. 2014, 232-233.)

Lasten omakohtaisten dokumentointien lisäksi päiväkodin ja koulun aikuisten sekä vanhempien tulisi myös dokumentoida lasten arkea. Näillä dokumenteilla aikuiset voivat mallintaa positiivisen pedagogiikan periaatteita lapsille. Dokumentointi vaatii aikuisten keskinäistä pohdintaa ja erilaisten näkökulmien huomiointia, sillä pedagogisessa dokumentoinnissa on kyse valinnoista. (Kumpulainen ym. 2014, 234-235.)

Haastateltavat kertoivat testanneensa ja suunnitelleensa muutamia positiivisen pedagogiikan dokumentointitapoja. Yhdessä haastatteluvastauksessa kerrottiin, että päiväkodin työntekijät olivat avainasemassa positiivisten kokemusten tallentamisessa. Suunnitelmana oli ollut koota seinälle töitä ja kuvia hetkistä, jolloin lapset olivat kokeneet onnistumisen elämyksiä. Toisessa vastauksessa vanhempien rooli positiivisten taitojen ja vahvuuksien esilletuomisessa korostui, sillä vanhempien tehtävänä oli kirjoittaa vanhempainillan aikana viisi asiaa, josta oli lapsestaan ylpeä tai iloinen.

Leikkien dokumentoiminen jollain tapaa olisi hyvä, jotta myös vanhemmille tulisi lastensa leikki näkyväksi. H7

Ajattelimme koota päiväkodin seinälle kollaasin lasten valokuvista ja piirustuksista, joista olemme ylpeitä. Seinän otsikoksi tulisi ”Olemme ylpeitä, kun...”. Tätä seinää voisimme yhdessä ihailia ja lapset voisivat esitellä aikaansaannoksiaan vanhemmilleenkin. H5

Ennen vanhempainiltaa lapset piirsivät omat kätensä paperille. Vanhempainillassa vanhemmat kirjoittivat oman lapsensa käteen viisi asiaa joista on ylpeä tai iloinen. Luimme käsiin kirjoitetut asiat lapsille vanhempainillan jälkeen päiväpiirissä ja laitoimme ne seinälle lasten kuvilla varustettuna. H6

6.2 Positiivisen pedagogiikan toteuttaminen käytännössä

Haastateltavat vastasivat kysymykseen miten positiivista pedagogiikkaa toteutetaan käytännössä. He kertoivat esimerkkejä tilanteista ja toimintatavoista, joita toteutetaan aamupiirissä, ruokailussa, ulkoilussa, siirtymätilanteissa,

toimintatuokioissa, tuonti- ja hakutilanteissa, kasvatuskumppanuudessa, leikkutilanteissa, pienryhmissä sekä oppimisympäristöissä. Edellämainitut päiväkotiarjen tilanteet ovat jaettu haastattelulomakkeeseen (Liite 1) teoksessa Lapselle hyvä päivä tänään (Mikkola & Nivalainen 2009) olevan jaottelun mukaisesti. Seuraavaksi käyn läpi päiväkodin työntekijöiden antamia esimerkkejä.

Aamupiiri. Aamupiirissä lasten toiveet ja mielenkiinnon kohteet otetaan esiin. Aamupiiristä pyritään tekemään lapsiryhmän tavoitteita eniten palveleva, joko toiminnallinen tai keskustelu-pohjainen. Toiminnallisessa aamupiirissä, lapset saavat esitellä omia taitojaan ja saavat oman puheenvuoron. Aamupiirissä on myös mahdollisuus viritellä keskustelu lapsen osaamisesta. Heiltä voi kysyä esimerkiksi ”Missä olet taitava?” ja ”Millainen on hyvä ystävä?”. Aamupiirissä lapset voivat kerto itselleen tärkeistä asioista ja olla hetken tilanteen ”tähti”. Myös omien tuotosten esittely voi olla joillekin lapsille tärkeää. Aamupiirissä osallistetaan lapsia kehuaan myös toisiaan ja löytämään jokaisesta jotain positiivista sanottavaa. Kehu kaveria –projekti on yksi esimerkki tällaisen toimintatavan toteuttamisesta.

Aamupiirissä annetaan jokaiselle lapselle mahdollisuus esiintyä ja tuoda esiin omia mielipiteitään, ajatuksiaan ja vahvuuksiaan. Ryhmässäni on meneillään Kehu kaveria -projekti, jossa kaikkia lapsia kehuaan vuorotellen. H1

Jokaiselle lapselle annetaan puheenvuoro ja mahdollisuus vastata aamupiirissä käytyihin asioihin. Lasta osallistetaan aamupiirissä. H2

Voidaan viritellä keskustelua osaamisesta (missä olen taitava?) tai aiheesta ”Millainen on hyvä ystävä?” Aamupiirissä jokainen lapsi tulee huomioiduksi ja jokainen saa myös käyttää puheenvuoroaan tai esitellä taitojaan (esim. tanssi / laulu). H3

Toiminnallinen, ettei istuteta isoa lapsiryhmää paikoilla pitkään. Lasten mielenkiinnon kohteet hyvin esillä, mielenkiinto säilyy. H4

Aamupiiristä muodostetaan sellainen mikä palvelee lapsia parhaiten. onko se toiminnallinen vai keskustelu-painotteinen riippuu lapsiryhmästä. Aamupiirissä lapset voivat jakaa itselleen tärkeitä asioita ja vaikka esitellä itse tekemäänsä kirjaa; hän saa olla hetken tilanteen ”tähti”. H7

Ruokailu. Ruokailussa aikuinen rohkaisee maistamaan eri ruokia. Ruokailutilanteessa aikuisen tai toisen lapsen malli voi toimia esimerkkinä hyvistä ruokatavoista. Kauniista käytöksestä ja pöytätavoista kiitetään ja niitä arvostetaan. Ruokailussa pyritään kunnioittamaan lapsen omia mieltymyksiä ruokien suhteen, vaikka lapsia kannustetaankin maistamaan kaikkea. Jos lapsi uskaltautuu maistamaan uutta ruokaa, annetaan hänelle paljon positiivista palautetta. Ruokailuhetkissä voi myös keskustella terveellisen ruokavalion tärkeydestä ja sen vaikutuksesta hyvinvointiin.

Ruokailtaessa pyritään kunnioittamaan lapsen omia mieltymyksiä eri ruokien suhteen. Jos lapsi uskaltautuu maistamaan uutta ruokaa, annetaan hänelle paljon positiivista palautetta. H1

Uusiin makuihin tutustuminen (rohkaisu, aikuisen / toisen lapsen malli)
H3

Keskustellaan lasten kanssa ruokapöydässä, esim. salaatin syömisen hyödyistä vitamiinit ym. kuinka tärkeitä on kasvun kannalta. Taikasuolaa kuka haluaa, tarkoittaa että lautanen täytyy syödä tyhjäksi, muuten taika ei toteudu jne... H4

Ulkoilu. Ulkoilussa lasten väliset konfliktit selvitetään yhdessä lasten kanssa keskustellen. Selvittelytilanteessa ei etsitä syyllistä vaan ohjataan ja kerrotaan mikä on oikein ja mikä väärin. Myös lapset miettivät mitä he olisivat voineet tehdä toisin ja miten jatkossa toimitaan. Lapsen ollessa turhautunut tai yksinäinen, aikuinen auttaa löytämään tekemistä. Aikuinen voi ohjata erilaisia liikuntaleikkejä ja kannustaa lapsia osallistumaan niihin. Leikin idean selvittyä, lapset voivat jatkaa ohjatun mallin mukaisesti. Leikkien lomassa annetaan paljon positiivista palautetta ja keuhataan lapsen taitoja hänen esitellessä motorisia taitojaan.

Ulkoiltaessa pyritään auttamaan lapsia löytämään mieluista tekemistä ja annetaan positiivista palautetta leikkien lomassa ja lapsen esitellessä motorisia taitojaan. H1

Aikuisen kuuluu auttaa lapsia löytämään mielekästä puuhaa ulkona ja kannustaa heitä yhteisiin pihaleikkeihin. Lapset saa helposti mukaan liikuntaleikkiin, jossa aikuinen on ensin vetäjänä ja sitten lapset jatkavat sitä ohjatun mallin mukaisesti. H2

Konfliktit lasten kesken selvitetään aina, ei niinkään etsitä syyllistä vaan ohjataan ja kerrotaan mikä on oikein ja mikä väärin. Aikuinen

auttaa lasta löytämään tekemistä jos näkee että lapsi on turhautunut tai yksinäinen. H4

Siirtymätilanteet. Siirtymätilanteissa pyritään välttämään odottelua ja jonottelua hyvällä suunnittelulla. Siirtymistä tehdään rauhallisia jakamalla lapsia pienempiin ryhmiin. Siirtymätilanteiden sujuvoittamiseksi aikuinen voi ohjata esimerkiksi erilaisia leikkejä tai laulattaa lopia. Myös eri liikuntamuotojen käyttäminen saattaa innostaa lapsia ja tehdä siirtymistä mielekkäitä ja toimivia.

Liikutaan pienryhmissä ja tehdään siirtymistä rauhallisia. H2

Vältetään odotteluja / jonotteluja hyvällä suunnittelulla, huomioidaan toiminnallisuus. H3

Pienissä ryhmissä, leikkejä ja eri liikuntamuotoja käyttäen. Laivakellon kilautus merkki lapsille että jotain tapahtuu... H4

Toimintatuokiot. Toimintatuokiot pyritään pitämään lyhytkestoisina ja toiminnallisina. Tärkeää on suunnitella toiminta ikätasolle sopivaksi. Aikuinen antaa selkeät, lyhyet ja riittävät ohjeet lasten aktivoimiseksi. Lasten touhatessa ja suorittaessa tehtäviä, heitä kannustetaan ja keuhataan, jotta he jaksavat keskittyä toimintaan tuokion loppuun asti ja onnistuvat suorituksessaan. Kaikessa toiminnassa pyritään nostamaan esiin lasten vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet ja tukemaan näissä. Päiväkodissa toteutetaan erilaisia projekteja, joissa lapsen itsetuntoa ja varmuutta vahvistetaan. Näiden projektien aiheena voi olla esimerkiksi "Missä olen taitava?", "Mitä voisin opettaa muille?".

Lapsen riittävä ohjaus ja kannustus, jotta hän jaksaa tuokion loppuun asti ja onnistuisi suorituksessaan. H2

Kaikki toimintatuokiot ovat lyhytkestoisia (lapsen ikätaso huomioiden) ja toiminnallisia, toivottavasti missään päiväkodissa ei harrasteta enää ns. "penkittämistä" :). H3

Lasten ajatukset, toiveet ja mielenkiinnon kohteet hyvin huomioon, vältetään ei sanaa kännetään myönteiseksi kieltolauseet. H4

Erilaisia projekteja, joissa lapsen itsetuntoa ja varmuutta vahvistetaan esim. missä olen taitava, tehdään seinälle "uutinen" lapsen hienosta magneettirakentelusta. H7

Tuonti- ja hakutilanteet. Lapsen tullessa päiväkotiin, hänet otetaan iloisesti vastaan ja ilmaistaan, että mukavaa kun hän saapui. Samalla ollaan aidosti kiinnostuneita lapsesta ja hänen kuulumisistaan. Myös lasta tuovilta aikuisilta voidaan kysellä lapsen kuulumisia. Hakutilanteissa otetaan lapsi mukaan kertomaan päivän kulusta vanhemmille. Huoltajille kerrotaan päivän aikana tulleista onnistumisista ja koetuista hyvistä hetkistä lapsen kuullen. Lapsi voi myös itse esitellä päivän aikana tekemiään töitä, joista hän on ylpeä.

Lapsi otetaan hyvin vastaan tullessaan pk:n ja ilmaistaan, että mukavaa kun hän saapui. Vanhemman hakiessa lasta, voidaan lapsen kuullen kehua häntä päivän toimista. H2

Kerrotaan lapsen päivän onnistumisista / hyvistä asioista lapsen kuullen ja otetaan lapsi mukaan keskusteluun. H3

Lapsi mukana kertomassa päivän tapahtumista. Otetaan vastaan. H4

Lapsen päivästä kerrotaan aina myös positiivisia asioita ja lapsi olisi itse mukana keskustelussa, jolloin hän kuulee itse kun aikuinen kertoo kannustavia/kehuvia asioita. Lapsen tullessa päiväkotiin huomioidaan lapsi; keskustellaan esim. viikonlopusta ja ohjataan lapsi leikkeihin/muihin puuhiin. H7

Kasvatuskumppanuus. Kasvatuskumppanuudessa korostetaan huoltajien asiantuntijuutta omasta lapsestaan. Huoltajia kannustetaan kertomaan oman lapsen vahvuuksista ja mielenkiinnonkohteista. Ehdottoman tärkeää on molemminpuolinen avoimuus ja rohkeus puhua vaikeistakin asioista. Vasu-keskusteluissa keskustellaan lapsen asioista myönteisessä ilmapiirissä muistaen aina myös hyvät asiat.

Keskustellaan lapsen asioista hyvässä hengessä ja aina muistetaan myös ne iloiset asiat! Ehdottoman tärkeää on avoimuus ja päiväkodin kasvattajien rohkeus puhua vaikeistakin asioista vanhempien kanssa. H3

Vanhempi enemmän kertoo omasta lapsestaan. H4

Leikkitilanteet. Leikkitilanteissa lapsella on vapaus tehdä valintoja ja harjoitella vuorovaikutustaitoja. Tarvittaessa aikuinen voi mallittaa leikkiä ja ohjata leikkiä positiiviseen suuntaan. Aikuisen pitää myös osata jäädä taka-alalle, kun leikki alkaa sujua lapsilta itsenäisesti. Lasta kannustetaan toimimaan yhdessä muiden kanssa ja annetaan positiivista palautetta leikin sujuessa. Lapsille annetaan mahdollisuus pitkäkestoiseen ja elävään leikkiin, jolloin he ehtivät rauhassa uppoutua leikin maailmaan. Leikkien dokumentoiminen esimerkiksi kuvaamalla tai videoimalla olisi hyvä, jotta myös vanhemmille tulisi lastensa leikki näkyväksi. Hyvään käytökseen ja toisten huomioimiseen kannustamisessa voi käyttää esimerkiksi Sydänpurkki-idea. Purkkiin kerätään itseaskarreltuja sydämiä hyvästä käytöksestä ja toisten lasten ja aikuisten huomioimisesta. Positiivisen palautteen avulla lapsia kannustetaan kohtelevaan toisia ystävällisesti ja olemaan kiva kaveri.

Leikkitilanteissa autetaan lasta selvittämään mitä hän haluaa tehdä ja millä leikkiä. H1

Vapaus tehdä valintoja, harjoitella vuorovaikutustaitoja. H3

Aikuisella on tärkeä rooli olla mallittamassa ja ohjaamassa leikkiä positiiviseen suuntaan ja myös osata jäädä leikissä taka-alalle kun se alkaa lapsilta sujua itsenäisesti. H2

Lasten toiveet ja tarpeet hyvin huomioitu. H4

Lapsille annetaan mahdollisuus pitkäkestoiseen ja elävään leikkiin. leikkien dokumentoiminen jollain tapaa olisi hyvä, jotta myös vanhemmille tulisi lastensa leikki näkyväksi. H7

Pienryhmät. Pienryhmätyöskentelyssä jokainen lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi. Lapsia ohjattaessa pyritään välttämään ei-sanaa kääntäen kieltolauseet myönteiseksi. Pienryhmätilanteissa luodaan aikuisen ja lasten välille positiivinen vuorovaikutussuhde. Tämä on helpompaa luoda juuri pienen lapsiryhmän kanssa. Pienryhmätyöskentelyn lomassa on suotuisampaa opetella tavoitteena olevia taitoja ja huomioida niiden kehittymistä.

Lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi. H3

Toiminnassa on helpompi ottaa huomioon lasten kiinnostusten kohteet, kun toimitaan pienryhmässä. pienryhmä mahdollistaa jokaisen lapsen huomioimisen ja positiivisen vuorovaikutuksen lasten välillä. H7

Oppimisympäristö. Oppimisympäristöä muokkataan lasten mielenkiinnon ja tarpeiden mukaan. Lasten osallisuus tuodaan näkyville esimerkiksi laittamalla lasten tekemät työt seinälle. Päiväkodin tiloja sisustetaan ja järjestystä muokataan mahdollisuuksien mukaan teemoihin sopiviksi. Lapsille mieluisat lelut ja tavarat asetetaan saataville ja niiden käyttöön kannustetaan.

Lasten osallisuus näkyville (mm. kädentöiden näkyvyys, lasten ideoihin / kiinnostukseen tarttuminen). H3

Muokataan sitä lasten tarpeen ja mielenkiinnon mukaan. H4

6.3 Positiivisen pedagogiikan toteuttamisen haasteet

Haastatteluvastauksista nousi tietyt haasteet toistuvasti esiin positiivisen pedagogiikan toteuttamiselle. Haastateltavat kokivat erityisesti isojen ryhmäkokojen, päiväkotiarjen hektisyyden sekä jatkuvan kiireentunnon vaikuttavan negatiivisesti positiivisen pedagogiikan toteuttamiseen. Suurien ryhmäkokojen ja jatkuvan kiireentunnon vuoksi lapsen yksilöllinen kohtaaminen koettiin haastavaksi.

Itse pyrin toteuttamaan positiivista pedagogiikkaa mahdollisimman paljon, mutta isot ryhmäkoot tekevät sen, että arki on työssä hektistä ja aikaa lapsen yksilölliseen kohtaamiseen on rajatusti. H1

Haasteita positiivisen pedagogiikan toteuttamiseen käytännössä aiheuttaa myös mahdollinen henkilöstövaje, työntekijöiden vaihtuvuus sekä liian tiukka suhtautuminen aikuisten ja lasten suhdeluun. Joissakin vastauksissa ilmeni myös kasvattajan henkilökohtaiset haasteet toteuttaa positiivista pedagogiikkaa. Ajoittain kasvattajat tunsivat haastavaksi löytää lapsesta myönteisiä asioita johtuen haastavista erityislapsista tai omasta jaksamisesta.

Isot lapsiryhmät, ajanpuute, henkilökunnan poissaolot, vaihtuva henkilökunta, liian tiukka suhtautuminen suhdelukuihin. Ainainen kiiren tuntu. Erityislasten suuri määrä koko talossa. H4

Mahdollinen henkilöstövaje ja kiireen tuntu. Suuret lapsiryhmät vaikeita kokonaisuuksia hallita, kun jokaisesta lapsesta pitäisi tietää / muistaa monenlaisia asioita. Kasvatuskumppanuuden toteutuminen esim. iltapäivän kuulumisten vaihdossa on myös haastavaa, sillä saattaa olla, ettei jotakin yksittäistä lasta ole itse kunnolla edes päivän mittaan kohdannut, johtuen erinäisistä pienryhmistä. Ajatusten & kokemusten vaihto ryhmän kasvattajien kesken nousee tärkeään rooliin ja "kiireen" keskellä se on joskus todella vaikeaa... H2

Joskus on taistellut kauan jonkun lapsen kanssa yksittäisestä asiasta, jonka jälkeen on tosi vaikeaa löytää positiiviset asiat. Valitettavasti joskus myös oma jaksaminen ja mielentila voi estää niiden hyvien asioiden huomaamisen. H6

Esim. haastavien erityislasten kanssa koen hankalaksi toteuttaa, koska tuntuu ettei aina itse tunnu löytävän niitä hyviä puolia. ... Myös päivähoidon resurssit ovat kovin rajalliset lähteä toteuttamaan suurempia projekteja yms. H7

Haasteena positiivisen pedagogiikan toteuttamiselle nousi esiin myös koulutuksen puute. Suurin osa vastanneista ei ollut saanut minkäänlaista koulutusta positiiviseen pedagogiikkaan liittyen ja kaipasivatkin aiheesta lisätietoja sekä käytännön vinkkejä sen toteuttamiseen arjessa. Osa vastanneista kuitenkin kertoi saaneensa tietoa ja vinkkejä työkavereiltaan, jotka olivat käyneet koulutuksessa.

Haasteita voisi olla myös juuri tämä koulutuksen tai tiedon puute. H7

En ole saanut erillistä koulutusta. Tietoa tullut työkaverilta, joka ollut koulutuksessa. Tuntuu, että itseltä puuttuu viel se syvempi ymmärrys asiaan. Pintaraapaisua saanut vasta. H7

En ole käynyt mitään koulutusta liittyen positiiviseen pedagogiikkaan. Kaipaisin aiheesta lisätietoja ja käytännön vinkkejä positiivisen pedagogiikan toteuttamiseksi arjessa. H1

Seuraavalla sivulla kuviossa 3 on esitetty tutkimuksessa ilmenneet haasteet positiivisen pedagogiikan toteuttamiselle. Haasteissa korostui vahvasti henkilöstön resursseihin liittyvät haasteet.

Kuvio 3. Haasteet positiivisen pedagogiikan toteuttamiselle.

Kuviossa esitetyt kohdat ovat haasteita positiivisen pedagogiikan toteuttamiselle, mutta ne eivät kuitenkaan täysin estä positiivisen pedagogiikan toteuttamista käytännössä. On selvää, että haastavassa ympäristössä positiivisen pedagogiikan toteuttaminen on vaikeampaa. Positiivisuudelle löytyy kuitenkin aina jalansijaa.

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää, mitä positiivinen pedagogiikka on. Teoriassa positiivinen pedagogiikka määritellään positiivisten tunteiden, kokemusten ja vahvuuksien tunnistamisena sekä niiden hyödyntämisenä oppimisessa. Positiivinen pedagogiikka tukee hyvinvoivaa ja tasapainoista lapsuutta sekä kannustaa lapsia löytämään positiivisia taitoja ja ajatuksia itsestään. Positiivinen pedagogiikka korostaa sosiaalisten suhteiden, osallisuuden ja yhteisöön kuulumisen merkityksellisyyttä. Se myös vahvistaa lasten toimijuutta, pystyvyyttä ja sinnikkyyttä. Samalla se auttaa luomaan toimivaa ja vuorovaikutuksellista kasvatuskumppanuutta. (Kumpulainen ym. 2014, 227-228.) Positiivista pedagogiikkaa määriteltäessä tutkimustuloksissa korostui kannustaminen, kehuminen sekä lasten vahvuuksien ja taitojen huomioiminen. Myös lapsen hyväksyminen omana itsenään sekä positiivisen ilmapiirin luominen myönteisen vuorovaikutuksen avulla korostui.

Toisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää, mitä positiivisella pedagogiikalla tavoitellaan. Kumpulaisen ym. (2014, 230) mukaan tavoitteena on, että lapset tuntevat olonsa tärkeäksi ja heille tulee tunne, että he voivat vaikuttaa omaan elämäänsä. Positiivisen pedagogiikan luoma myönteinen tunne edesauttaa ajattelua, oppimista ja kykyä toimia. Positiivisen pedagogiikan tavoitteena on edistää lapsen hyvinvointia ja tasapainoista kasvua. Tutkimustulokset olivat samansuuntaisia teoriapohjan kanssa. Tutkimustulokset osoittivat positiivisen pedagogiikan tavoitteena olevan lapsen itsetunnon vahvistaminen ja omien vahvuuksien ja kykyjen tunnistaminen.

Positiivisen pedagogiikan tavoitteeksi on määritelty myös kiusaamisen ja syrjäytymisen ehkäisy (Uusitalo-Malmivaara 2014, 225). Missään vastauksissa ei tullut esille positiivisen pedagogiikan vaikutusta kiusaamisen ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Ehkä positiivisen pedagogiikan vaikutuksista ei vielä ole kokemuksia, koska se ei ole ollut kyseisessä päiväkodissa vielä kauaa toimintatapana. En

myöskään kysynyt sitä haastatteluissa suoraan. Lasten väliseen vuorovaikutukseen liittyvään kysymykseen he kertoivat enimmäkseen ystävällisestä käytöksestä, kaverisuhteista sekä innostavasta ja myönteisestä ilmapiiristä. Toki nämä vaikuttavat pitkällä aikavälillä kiusaamiseen ja syrjäytymiseen.

Positiivinen pedagogiikka vahvistaa lasten osallisuutta. Osallisuus pienten lasten keskuudessa tarkoittaa porukkaan kuulumista. Yhteenkuuluvuuden tunne lisää positiivista ilmapiiriä sekä ehkäisee kiusaamista ja jopa vaikeuttaa sen alkamista. Positiivinen pedagogiikka auttaa myös tukemaan vertais- ja ystävyysuhteita. Vertaisryhmän hyväksyntä on edellytys lapsen hyvinvoinnille ja kehitykselle. (Kirves & Stoor-Grenner 2010, 47,49.)

Tutkimustuloksista ilmeni, että kannustavaa ja innostavaa ilmapiiriä pidettiin tärkeänä. Mielestäni positiivisen pedagogiikan edellyttämää myönteistä ja kannustavaa ilmapiiriä tulisi vaalia myös koko työyhteisössä. Uskon, että lapset aistivat myönteisen vuorovaikutuksen ja ilmapiirin ja voivat ottaa siitä mallia. Vastaavasti lapset voivat aistia negatiivisen ilmapiirin. Työyhteisöstä huokuva myönteinen ilmapiiri luo pohjaa positiiviselle pedagogiikalle.

Kolmannen tutkimuskysymykseni avulla selvitin, miten positiivista pedagogiikkaa toteutetaan päiväkodin arjessa. Tutkimukseen osallistuneiden toimintatavat perustuivat pitkälti lasten kannustamiseen ja myönteiseen vuorovaikutukseen. Tutkimustulokset osoittivat, että kaikessa toiminnassa pyritään nostamaan esiin lasten vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet. Lapsesta ja hänen kuulumisistaan ollaan aidosti kiinnostuneita ja lapsia kannustetaan tunnistamaan itsestään ja toisista lapsista positiivisia asioita. Tutkimuksesta käy ilmi, että erityisen tärkeää on kertoa huoltajille päivän aikana tulleista onnistumisista ja koetuista hyvistä hetkistä lapsen kuullen.

Positiivista pedagogiikkaa koskevassa artikkelissa korostettiin dokumentoinnin merkitystä positiivisen pedagogiikan toimintamenetelmänä. Dokumentointikeinoja ovat esimerkiksi visuaaliset tuotokset, kuten piirrustukset, valokuvat ja videot. Dokumentoinnin avulla aikuiset saavat tietoa lapsen kokemusmaailmasta ja

minäkäsityksestä. Samalla lapsi oppii tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja keskustelemaan niistä. Dokumentoinnin avulla myönteiset hetket ja onnistumisen kokemukset tehdään lapsille konkreettisiksi. (Kumpulainen ym. 2014, 231.) Dokumentoinnin merkitys selvisi minullekin vasta tutkimuksen edetessä ja positiiviseen pedagogiikkaan liittyvän artikkelin luettuani. Tutkimustuloksissa ei tästä syystä tullut esiin dokumentoinnin tapoja ja sen merkitystä positiivisen pedagogiikan toteuttamisessa.

Piaget'n kehitysteorian mukaan tutkimukseen osallistuneet kasvattajat työskentelivät esioperationaalisisessa ajatteluvaiheessa olevien lasten kanssa (Aarnio ym. 2012, 60). Tällöin lapsi tarvitsee ajattelun tueksi konkreettisia asioita. Dokumentoinnin avulla ajattelu saadaankin konkretisoitua ja lapsen on helpompi keskustella positiivisista kokemuksistaan ja tärkeiksi kokemistaan hetkistä. Päiväkodin työntekijät olivat tiedostaneet tämän lasten kehitysvaiheen ja kertoivat käsittelevänsä lasten aikaansaannoksia ottamalla niistä kuvia ja tarkastelemalla niitä yhdessä.

Neljäs tutkimuskysymykseni liittyi positiivisen pedagogiikan toteuttamisen haasteisiin. Tutkimustulosten mukaan isot ryhmäkoot, päiväkotiarjen hektisyys sekä jatkuva kiireentuntu vaikuttavat negatiivisesti positiivisen pedagogiikan toteuttamiseen. Haastetta positiivisen pedagogiikan toteuttamiselle aiheuttaa myös mahdollinen henkilöstövaje, työntekijöiden vaihtuvuus sekä liian tiukka suhtautuminen aikuisten ja lasten suhdeluun. Kasvattajat kertoivat, miten he tunsivat ajoittain vaikeaksi löytää lapsesta myönteisiä asioita johtuen esimerkiksi haastavista erityislapsista tai omasta jaksamisesta. Myös koulutuksen puute asettaa omat haasteensa positiivisen pedagogiikan toteuttamiselle. Vastauksia analysoidessani pohdin, rohkenivatko haastateltavat vastata tähän kysymykseen rehellisesti ja kertoivatko he kaikki mielessään olleet haasteet ja esteet.

8 POHDINTA

Ajatus opinnäytetyön aiheesta lähti kiinnostuksesta toteuttaa positiivista pedagogiikkaa lasten kanssa. Halusin lisää tietoa ja käytännön vinkkejä miten voin itse tulevassa ammatissani hyödyntää positiivisen pedagogiikan toimintatapoja. Opinnäytetyöprosessi alkoi syksyllä 2014. Alkuun pääseminen oli erittäin hankalaa, sillä aiheeni oli vaihtunut monta kertaa. Olin kuitenkin päättänyt valmistua joulukuksi 2014.

Aloitin työni tekemisen etsimällä kirjallisuutta sekä kirjoittamalla pikkuhiljaa teoriaosuutta. Toteutin haastattelut loka-marraskuussa. Haastatteluvastausten analysoinnin jälkeen täydensin teoriataustaa. Positiivisen psykologian voima – teoksen ilmestyttyä tukeuduin sen antamiin näkökulmiin, jonka vuoksi lähde on ajoittain melko yksipuolinen. Jos teoriapohja ja kirjan tuoma tieto olisi ollut tiedossa ennen haastattelukysymysten laatimista ja aineistonkeruumenetelmän päättämistä, olisin luultavasti halunnut kerätä aineistoa positiivisten kokemusten dokumentoinnista. Olisin todennäköisesti saanut enemmän tietoa ja kattavamman kuvan aiheesta, jos olisin haastatellut työntekijöitä useammasta eri päiväkodista. Tutkimukseeni vastanneet olivat kaikki samasta päiväkodista. Aineistonkeruun ja tuloksien niukkuus on hankaloittanut opinnäytetyön tekoa. Sähköpostihaastattelujen lisäksi olisi kannattanut hyödyntää vielä esimerkiksi ryhmähaastattelua.

Opinnäytetyön tekeminen yksin on ollut paljon haasteellisempaa kuin etukäteen olisin voinut kuvitella. Parin kanssa asioita olisi voinut pohtia yhdessä ja työn sisällöstä, rajauksesta ja muotoseikoista olisi voinut keskustella. Myös tekstin tuottamista olisi voinut jakaa. Olen kuitenkin pyrkinyt tekemään työstäni luotettavan ja ajankohtaisen. Tiedonhaun rajaus, kriittinen suhtautuminen hakutuloksiin, niiden sopivuuteen, luotettavuuteen sekä ajanmukaisuuteen ovat olleet tärkeitä kriteerejä työtä tehdessäni.

Haastattelukysymyksiä laatiessani toivoin saavan paljon konkreettisia vinkkejä ja leikkejä positiivisen pedagogiikan toteuttamistavoista. Vastauksissa kuitenkin painottuivat yleiset toimintatavat. Näin ollen luku 6 jäi melko suppeaksi. Jatkotutkimusideoita mietittäessä vinkkipankki toimivista leikeistä, peleistä ja toimintatuokioista voisi olla hyvin käytännöllinen työväline. Mielestäni myös jatkotutkimus positiivisen pedagogiikan vaikutuksista on tarpeellinen. Jos positiivisen pedagogiikan toteuttamista seurattaisiin pidemmällä aikavälillä, saataisiin kattavampia ja empiirisempiä tuloksia sen vaikutuksista. Tässä työssä korostuu kasvattajien näkemykset ja odotukset positiivisen pedagogiikan avulla saavutettavista tavoitteista. Olisi mielenkiintoista tehdä tutkimus, jossa hyödynnetään positiivisen pedagogiikan dokumentointimenetelmää. Tällöin myös lasten ääni tulisi kuuluviin ja tutkimustuloksia saataisiin heidän näkökulmasta.

Ammatillinen osaaminen, lasten kanssa työskentelystä, heidän kehitysvaiheistaan sekä positiivisen pedagogiikan toteuttamistavoista, on luonnollisesti kasvanut opinnäytetyön edetessä. Tämä opinnäytetyö voi toimia apuvälineenä kasvattajille, jotka haluavat tutustua positiiviseen pedagogiikkaan ja sen toteuttamiseen päiväkodin arjessa. Itse ajattelin hyödyntää tutkimustuloksiani positiivisen pedagogiikan toteuttamisessa tulevassa työssäni. Lisäksi voin myöhemmin palata työhöni aika ajoin ja katsoa vinkkejä ja tavoitteita lasten kanssa toimimiseen.

Sosionomi (AMK) kompetenssit tukevat positiivisen pedagogiikan toteuttamista. Kasvattajalta vaaditaan eettistä herkkyyttä, kykyä tehdä lapsi näkyväksi ja osaksi yhteisöä. Opinnäytetyöprosessi on vahvistanut osaamistani lasten yksilöllisten tarpeiden havainnoinnissa ja arvioinnissa sekä tukemaan heitä kasvun, kehityksen ja oppimisen eri vaiheissa. Tekemäni tutkimuksen avulla pystyn soveltamaan positiivisen pedagogiikan periaatteita käytännössä.

Opinnäytetyön prosessin myötä kykyäni ymmärtää lasta ja hänen ainutkertaisuuttaan on kasvanut ja lapsilähtöinen ajattelutapa on juurtunut osaksi ammatillista osaamistani. Lisäksi opinnäytetyöni edetessä myös lasta ympäröivän yhteisön, perheen, kanssa tehtävälle yhteistyölle olen saanut hyvät edellytykset. Kasvatuskumppanuuden periaatteet ovat kirkastuneet opinnäytetyön myötä.

Eriksonin psykososiaalisen kehitysteorian mukaan leikki-ikäiset lapset ovat itsenäisyys-epäonnistuminen -kriisivaiheessa. Onnistuessaan päivittäisistä toiminnoista ja selvitessään rajojen koettelemisesta turvallisesti lapselle muodostuu itsenäisyyden tunteita. Epäonnistuessaan ja tuntiessaan olonsa turvattomaksi, lapsi saattaa kokea häpeää. (Aarnio ym. 2012, 68-69.) Mielestäni positiivisen pedagogiikan avulla voidaan tukea tämän kriisivaiheen onnistumista ja näin ollen tukea lasten itsenäisyyttä. Löytäessään omia vahvuuksiaan ja koetellessaan rajoja myönteisessä ilmapiirissä lapsi saa paljon positiivista palautetta. Aikuisten ja lasten keskittyessä onnistumisiin ja lapsille tärkeisiin hetkiin häpeän tunteet ovat todennäköisesti poikkeuksellisia.

Positiivisen pedagogiikan yhteiskunnalliset vaikutukset voivat olla merkittävät. Uskon, että lapset, jotka ovat päiväkodissa saaneet positiivista ja kannustavaa huomiota, ja joiden itsetuntoa on päivittäisten toimintojen yhteydessä vahvistettu, tulevat kasvamaan itseensä luottaviksi nuoriksi ja aikuisiksi. Näin ollen voisi ajatella, että tukitoimia, kuten esimerkiksi mielenterveys-, tai perheneuvolapalveluita, tarvitaan tulevaisuudessa vähemmän.

Positiivisen pedagogiikan teema on ehdottomasti käyttökelpoinen myös työyhteisössä aikuisten kesken. Myönteinen ja kannustava palaute hyvin tehdystä työstä, kiitos ja usein vaihtuvat hymyt tekevät työilmapiiristä miellyttävän sekä työssä jaksamisesta helpompaa.

LÄHTEET

- Aaltonen R., Lehtinen, T., Leppänen, K., Peltonen, T., Tarvo, M-T., Tuunainen, P. & Viherä-Toivonen, A. 2008. Havainnointi ja pedagoginen tuki 3–5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa. Lasten päivähoito. Oppaita ja työkirjoja 2008:3. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.
- Aarnio, K, Autio, S. & Hiltunen, V. 2012. Skeema 2 Kehityspsykologia. Porvoo: Edita.
- Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinos, J., Pekuri, H-M., Polvinen, M., Laaksonen, R. & Lamberg, K. 2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntaukset – Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tueksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu: 18.11.2014]. Saatavana: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr12.pdf?lang=en>
- Anttila, R., Eronen, S., Kallio, M., Kanninen, K., Kauppinen, L., Paavilainen, P & Salo, S. 2006. Persoona 2 Kehityspsykologia. Helsinki: Edita.
- Aronson, J. 1994. A pragmatic view of thematic analysis. [Verkkolehtiartikkeli]. The Qualitative report. 2 (1). [Viitattu: 19.10.2014]. Saatavana: <http://www.nova.edu/ssss/QR/BackIssues/QR2-1/aronson.html>
- Bandura, A. 2002. Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. Teoksessa: A. Bandura (toim.) Self-efficacy in changing societies. Cambridge: Cambridge University Press.
- Furman, B. & Ahola, T. 1999. Ratkaisukeskeinen itsensä kehittäminen. Helsinki: Lyhyt-terapia instituutti Oy.
- Hartley-Brewer, E. 2006a. Kehu ja kasvata tyttö. Jyväskylä: Gummerus.
- Hartley-Brewer, E. 2006b. Kehu ja kasvata poika. Jyväskylä: Gummerus.

- Heikka, J., Hujala, E. & Turja, L. 2009. Arvioinnista opiksi – Havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Vantaa: Printel Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.-7. uud. p. Vantaa: Tammi.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1982. Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hougaard, B. 2005. Curling-vanhemmat ja lapsityrannit – Järkevän kasvattajan käsikirja. Juva: Helsinki.
- Isen, A. 2006. Myönteinen tunne ihmisen vahvuuden lähteenä. Teoksessa: L. Aspinwall & U. Staudinger (toim.) Ihmisen vahvuuksien psykologia. Helsinki: Edita. 186-201.
- Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Juva: PS-kustannus.
- Karlsson, L. 2000. Sadutus – Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2003. Hyvä itsetunto. Juva: WSOY.
- Kirves, L. & Stoor-Grenner, M. 2010. Kiusaavatko pienetkin lapset? Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto; Folkhälsan.
- Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa: J. Aaltola & R.Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä: PS-kustannus. 68-83.
- Kronqvist, E-L. & Kumpulainen, K. 2011. Lapsuuden oppimisympäristöt – Eheä polku varhaiskasvatuksesta kouluun. Helsinki: WSOYpro.
- Kumpulainen, K., Lipponen, L., Hilppö, J. & Mikkola, A. 2014. Building on the positive in children's lives: a co-participatory study on the social construction of children's sense of agency. [Verkkolehtiartikkeli]. Early child development and

care. 184 (2), 211-229. [Viitattu 9.10.2014]. Saatavana: http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03004430.2013.778253#.VD93p_t5l

Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L. 2014. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa: Uusitalo-Malmivaara L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus. 224-242.

Kumpulainen, K., Krokfors, L., Lipponen, L., Tissari, V., Hilppö, J. & Rajala, A. 2010. Oppimisen sillat – Kohti osallistavia oppimisympäristöjä. Helsinki: Yliopistopaino.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen: Muutoksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino

Lauriala, A. 2004. Pedagogiikka. [Ppt-esitys]. [Viitattu 19.10.2014]. Saatavana: <http://cc oulu.fi/~epikkara/opetus/anneli/pedag.ppt>

Layard, R. & Dunn, J. 2009. A Good Childhood – Searching for Values in a Competitive Age. London: Penguin.

Lucas, B. 2006. Less of the 'L' Word. [Verkkolehtiartikkeli]. People Management 12 (9), 7. [Viitattu 19.10.2014]. Saatavana EBSCO-tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.

Nyyti ry. 2014. Itsetunto – mitä se on ja kuinka sitä voi kehittää? [Verkojulkaisu]. [Viitattu: 16.10.2014]. Saatavana: <https://www.nyyti.fi/tietoa/itsetunto/>

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään – Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Pedatieto.

Positiivinen pedagogiikka – käytäntöjä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. 2014. [Koulutusesite]. [Viitattu 19.10.2014]. Saatavana: <https://campus.palmenia.helsinki.fi/fi/palm/education/11784-positiivinen-pedagoqiikka---kaytantoja-lasten>

Ruuskanen, P. 2002. Sosiaalinen pääoma ja hyvinvinti: näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Saarinen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu: 19.10.2014]. Saatavana: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html
- Saarniaho, R. 2005. Otavan opisto. Internetix opinnot. [Verkkosivusto]. [Viitattu: 11.11.2014]. Saatavana: http://opinnot.internetix.fi/fi/materiaalit/ps/ps2/3_kehitys_ikakausittain/01_lapsenfyysinenkehitys?C:D=gjsZ.eyaT&m:selres=gjsZ.eyaT
- Squirrel Hayes Nursery & First School. 2014. An Introduction to 'Building Learning Power'. Tiedote vanhemmille 28.4.2014.
- Tahkokallio, K. 1995. Myönteinen ajattelu lasten kasvatuksessa. Juva: WSOY
- Takala, M. 2014. Dokumentoinnilla lapsi näkyviin. Kasvu. 2/2014. Helsinki: Talentia ry.
- Tiittula, L., Rastas, A. & Ruusuvuori, J. 2005. Kasvokkaisesti vuorovaikutuksesta tietokonevälitteiseen viestintään. Teoksessa: J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) Haastattelu – Tutkimustilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 264-271.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2002. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu: 19.10.2014]. Saatavana: http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Hyva_Tieteellinen_FIN.pdf
- Unicef Office of Research. 2013. Child well-being in rich countries. A comparative overview. Innocenti Report Card 11. [Verkkojulkaisu]. Florence: UNICEF. [Viitattu: 12.10.2014]. Saatavana: <http://www.unicef.org/media/files/RC11-ENG-embargo.pdf>
- Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) 2014. Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Yhdistyneet kansakunnat. 1959. Lapsen oikeuksien julistus. [Verkkajulkaisu]
[Viitattu: 12.10.2014]. Saatavana: <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-julistus/>

LIITTEET

Liite 1. Sähköpostihaastattelukysymykset

LIITE 1 Sähköpostihaastattelukysymykset

Hei!

Kuten lähes kaikki teistä jo tietävätkin, teen opinnäytetyötäni positiiviseen pedagogiikkaan liittyen. Tässä haastattelukysymykset. Voit vastata haastattelukysymyksiin kirjoittamalla vastauksesi kohtien perään ja lähettämällä vastauksesi takaisin minulle. Alkuperäinen idea oli haastatella teitä kasvotusten, mutta hektisen arjen keskellä olen huomannut, että yhteistä aikaa on todella vaikea löytää. Opinnäytetyöni etenemistä nopeuttaisi, jos vastaisitte haastatteluun mahdollisimman pian, viimeistään 23.10. Toivottavasti teillä on aikaa miettiä vastauksia kysymyksiini. Kiitos jo etukäteen vaivannäöstänne!

HAASTATTELURUNKO

Tehtävänimike: _____

Työkokemus kyseisessä työssä: _____ **vuotta.**

Lapsiryhmän tiedot: _____

1. Mitä mielestäsi tarkoittaa positiivinen pedagogiikka?
2. Mitä positiivisen pedagogiikan avulla tavoitellaan? Kerro esimerkkejä millaisia muutoksia positiivisen pedagogiikan avulla saavutetaan/toivotaan saavutettavan esim.
 - lapsen kehityksessä
 - lasten välisessä vuorovaikutuksessa
 - lasten tunnetaitojen kehityksessä
 - lasten hyvinvoinnissa
 - osallisuudessa
 - oppimisessa
 - ajattelu- ja ongelmanratkaisutaidoissa
 - päiväkotiyhteisössä.

3. Miten positiivista pedagogiikkaa toteutetaan käytännössä? Kerro esimerkkejä tilanteista ja toimintatavoista, joita toteutetaan esim.
- aamupiirissä
 - ruokailussa
 - ulkoilussa
 - siirtymätilanteissa
 - toimintatuokioissa
 - tuonti- ja hakutilanteissa
 - kasvatuskumppanuudessa
 - leikkitalanteissa
 - pienryhmissä
 - oppimisympäristössä.
4. Millaisia haasteita positiivisen pedagogiikan toteuttamiselle on?
5. Oletko saanut positiiviseen pedagogiikkaan liittyvää koulutusta? Jos olet, millaista tietoa sait? Jos et ole saanut aiheeseen liittyvää koulutusta, millaista tietoa kaipaat?